

# Årsrapport inkl. budgetunderlag

---

Teknik- och servicenämnden  
2023

I enlighet med TSN § 24/2024

## Innehållsförteckning

<b>1 Sammanfattning</b> .....	<b>4</b>
<b>2 Viktiga och intressanta händelser för individ och samhälle</b> .....	<b>5</b>
<b>3 Verksamhet</b> .....	<b>6</b>
3.1 Uppföljning av grunduppdrag .....	6
3.2 Återrapportering av uppdrag från kommunfullmäktige .....	7
<b>4 Måluppföljning</b> .....	<b>8</b>
4.1 Strategiska områden: I Mark ska barn och unga få en bra start i livet för att utveckla sin potential .....	8
4.2 Strategiska områden: I Mark ska de som behöver få bra stöd och en god vård och omsorg för att ha ett gott liv.....	10
4.3 Strategiska områden: I Mark ska det vara lätt att starta, driva och utveckla företag för att skapa arbetstillfällen.....	10
4.4 Strategiska områden: I Mark ska vi vara en kreativ kommun för att alla ska trivas med att bo och leva .....	11
4.5 Strategiska områden: Hållbar personalförsörjning .....	14
4.6 Strategiska områden: God ekonomisk hushållning .....	14
4.7 Strategiska områden: Ekologisk hållbarhet.....	16
<b>5 Agenda 2030 - Hållbara Mark</b> .....	<b>17</b>
5.1 Klimatlöften.....	18
<b>6 Uppföljning av internkontroll</b> .....	<b>19</b>
6.1 Årets internkontrollarbete .....	19
6.2 Uppföljning av internkontrollplanen .....	19
<b>7 Personal</b> .....	<b>22</b>
<b>8 Ekonomi</b> .....	<b>24</b>
8.1 Driftredovisning.....	24
8.2 Uppföljning av avfallsverksamheten.....	27
8.3 Uppföljning av vatten- och avloppsverksamheten.....	28
8.4 Investeringsredovisning.....	29
<b>9 Annan uppföljning</b> .....	<b>30</b>
9.1 Övrig uppföljning.....	30
<b>10 Följetal</b> .....	<b>32</b>
10.1 Följetal verksamhet .....	32
10.2 Följetal personal .....	38
<b>11 Budgetunderlag</b> .....	<b>41</b>
11.1 Utmaningar och slutsatser utifrån årsrapporten .....	41
11.2 Omvärld .....	42
11.3 Ekonomi.....	42
11.4 Personal- och kompetensförsörjning.....	48
11.5 Taxor och avgifter.....	49

## **Bilagor**

*Bilaga 1: Bilaga 1 - Rapport investeringar TSN 2023, Lokaler och övriga investeringar*

*Bilaga 2: Bilaga 2 - Rapport investeringar TSN 2023, Gata, Park, GC*

*Bilaga 3: Bilaga 3 - Rapport investeringar TSN 2023 VA - detaljer*

*Bilaga 4: Bilaga 4 - Rapport investeringar TSN 2023, VA - översikt*

*Bilaga 5: Bilaga 5 - Rapport investeringar TSN 2023, Avfall*

*Bilaga 6: Bilaga 6 - Budgetunderlag investeringar Lokaler*

*Bilaga 7: Bilaga 7 – Lokalförsörjningsplan 2025-2034*

## 1 Sammanfattning

Nämnden uppfyller sina uppdrag mestadels i hög grad men bara delvis för VA och gata/park. Förnysetakten på ledningsnät och anläggningar inom VA-verksamheten är mycket låg vilket är en utmaning kopplat till taxekollektivets förmåga att finansiera investeringar framåt.

För Gata/Park är orsaken låga omdömen i Sveriges kommuner och regioners undersökning "Kritik på teknik" 2022. Tex. var 58 % positiva till hur parkerna sköts i kommunen, vilket är 16 procentenheter lägre än medelvärdet för alla kommuner. Den faktiska vägstandarden är fortfarande låg i kommunen men utökade investeringsmedel bidrar till förbättringar.

Nöjdhetsgraden hos interna behövande förvaltningar påverkas negativt av den underhållsskuld som finns sedan lång tid tillbaka varmed uppdraget för lokalförsörjningen inte helt uppfylls.

Inom kommungemensamma målet Bästa barnkommun har barnen på närmaste förskola varit delaktiga i samband med renovering av lekplatserna på Lodjursvägen i Harpebo, Sandhemsgatan i Skene samt Backagårdsparken i Kinna.

Arbete har bedrivits enligt framtagen handlingsplan kopplat till "Förenkla helt enkelt" med fokus på att underlätta i kommunikation med förvaltningen via ny hemsida som introduceras 2024, ett viktigt steg i riktning mot kommungemensamma målet Bästa företagskommun.

Sjukfrånvaron ligger totalt på 6,2 % jämfört kommunen totalt på 7,4 %. Sjukfrånvaron har gått ned något jämfört med 2022 men ligger i nivå med åren dessförinnan. Personalomsättningen ligger på 7 %. Jämförelse bakåt i tiden går inte att göra eftersom mätetalen beräknats på olika sätt.

Inflationen har under 2023 främst påverkat livsmedels- och städmaterialkostnader. Kommunstyrelsens särskilt avsatta medel om 10,1 mnkr till ökade livsmedels- och energikostnader liksom det statliga elbidraget har bidragit till att balansera kostnaderna.

Resultatet för skattefinansierad verksamhet, exklusive några resultatbelastande poster i slutet av året, blev -3,0 mnkr vilket är inom ramen för de anpassningar som krävdes genom främst vakanshållning av tjänster. Det redovisade totala underskottet blev -6,7 mnkr där kost- och städverksamheten stod för -9,1 mnkr.

Den taxefinansierade avfallsverksamheten hade ett överskott medan VA-verksamheten hade ett utfall på -10,9 mnkr jämfört budget på -10,8 mnkr.

Årets investeringar blev 355,6 mnkr mot budget 443,2 mnkr. Flera projekt har skjutits framåt av olika skäl.

## 2 Viktiga och intressanta händelser för individ och samhälle

I början av året öppnade både badhuset Kaskad och Kinna resecentrum för kommunens invånare och i Skene pågår byggnation av både ny förskola och skola.

Lekplatser har byggts eller renoverats i Rydal, Harpebo/Kinnahult och i Skene vilket utgör ett viktigt bidrag i nämndens arbete för det kommungemensamma målet Bästa barnkommun.

Det är även det matkollo som kostverksamheten arrangerade under två veckor i juni för att främja barnens matglädje. Då fick drygt 20 femteklassare från Tingvallaskolan vara kreativa och nyfikna i köket.

Kostverksamheten vann tillsammans med Fritslaskolan Arlas tävling för skolfrukost varmed högstadieläverna serverades en uppskattad frukost under tre veckor i början av höstterminen. Utvärderingen visade på bättre arbetsro, prestationer och koncentrationsförmåga.

VA, avfall och gata/park har genomfört flera hållbarhetsåtgärder där några exempel är ny ledbelysning i hela Hyssna, utbyte av tjänstefordon till laddhybrider, solceller på taket till den nyrenoverade huvudbyggnaden på Skene avloppsreningsverk, ny mottagningsyta för trä, trädgårdsavfall, kompost och keramik/fyllnads-material på återvinningscentralen samt nya komprimatorer som minskar avfallsvolymen och därmed antalet transporter till behandlingsanläggning.

Efter ett regeringsbeslut kommer nya krav på kommunerna om hushållsnära insamling av förpackningar varför nämnden under året fattat beslut om ett nytt insamlingssystem för dessa samt mat- och restavfall som tas i drift under 2026. Insamlingen kommer att ske via ett system bestående av två kärl med vardera fyra fack. Under året har förberedelser gjorts för att med start 2024 ta över driften av återvinningsstationerna samt insamlingen av förpackningar från flerbostadshus enligt den nya förpackningsförordningen som anger att kommuner ska ta över insamlingsansvaret.

## 3 Verksamhet

### 3.1 Uppföljning av grunduppdrag

Huvudverksamhet / Uppdraget uppfyllt	Helt	I hög grad	Delvis	I låg grad	Inte alls
Vatten- och avloppsförsörjning			X		
Avfallshantering		X			
Gator, vägar och parker			X		
Lokalförsörjning		X			
Kost- och städservice		X			
Verksamhetsservice		X			

#### Vatten- och avloppsförsörjning

Leveransen av vatten- och avlopp har varit god både med avseende på kvantitet och kvalitet. Förnysetakten av ledningsnätet och anläggningar gör dock att grunduppdraget uppnås delvis.

#### Avfallshantering

Hämtning av kärllavfall har överlag fungerat väl förutom viss förseningsproblematik under sommarsemestrar samt delvis under slutet av året. Verksamheten vid kommunens återvinningscentral har också fungerat bra.

#### Gator, vägar och parker

Faktisk vägstandard i förhållande till optimal är låg i Marks kommun jämfört med många andra kommuner enligt senast gjorda utredning 2021. Verksamheten fick en utökning av investeringsmedel för asfaltering med 5 mnkr 2022 samt 2023. Pga. överklagad upphandling kunde arbeten påbörjas först i november 2022 varmed medlen för det året inte kunde nyttjas fullt ut. I Sveriges kommuner och regioners undersökning "Kritik på teknik" 2022 var 58 % positiva till hur parkerna sköts i kommunen, vilket är 16 procentenheter lägre än medelvärdet för alla kommuner i undersökningen. Av dessa skäl bedömer nämnden att måluppfyllelsen för gator, vägar och parker uppfylls delvis. För att höja uppfyllelsen fortsätter arbetet med asfaltsbeläggning samt tydliggörande av vilka förbättringsåtgärder som skulle behövas.

#### Lokalförsörjning

För lokalförsörjningen görs bedömning utifrån att verksamheten levererar lokaler till samtliga verksamheter inom kommunen samtidigt som verksamheten har gått från ett inledande anpassningskrav om 12,8 mnkr till att redovisa ett överskott om 3,2 mnkr. Nöjdhetsgraden hos interna behövande förvaltningar påverkas dock negativt av den underhållsskuld som finns sedan lång tid tillbaka varmed uppdraget inte helt uppfylls. Resultatet har bland annat förbättrats genom statligt elstöd samt extra tillskott genom politisk prioritering.




#### Kost- och städservice

För kost- och städverksamheten görs bedömningen att grunduppdraget uppfylls i hög grad. Bedömningen motiveras genom att städverksamheten har en hög brukarnöjdhet, Eleverna är mer nöjda med maten och detsamma gäller även för brukare inom omsorgen. Andelen ekologiska livsmedel är låg till förmån för hög andel svenska råvaror och låg klimatpåverkan. Måltiders näringsriktighet uppfylls helt både inom skola och omsorg.

#### Verksamhetsservice (löne- och ekonomiservice, kontaktcenter, fordonsadministration)





Bedömningen är att uppdraget, som utförs på uppdrag av kommunstyrelsens förvaltning, i stort uppfylls i hög grad. Beslut har tagits under hösten som innebär att kontaktcenter tillhör kommunikationsenheten och ekonomiservice ingår under ekonomienheten, båda inom kommunstyrelsens förvaltning och med verkställighet från januari 2024. Löneservice och fordonsadministration kvarstår inom teknik- och serviceförvaltningen.

### 3.2 Återrapportering av uppdrag från kommunfullmäktige

Uppdrag	Startdatum	Status	Kommentar
Möjliggöra för att den kommunala verksamheten ska kunna arbeta med att minska mängden avfall. Detta genom ett förbyggande arbete samt möjlighet att källsortera det avfall som uppstår.	2018-12-17	 Pågående	Möjlighet till källsortering inomhus på Rydal möjliggjordes 2020 och 2023 har källsortering införts på Kommunhuset, Kinnaström, Ugglan och Boråsvägen 26. Kinnaborg har inventerats. Förskolor och skolor blir nästa verksamhet att genomlysas. Då varje fastighet har sina egna förutsättningar när det gäller invändigt och utvändigt utrymme samt geografisk placering så är det nödvändigt med analys av varje enskild fastighet. Kärlskåp har köpts in till berörda fastigheter i syfte att möjliggöra sortering på ett säkert sätt utifrån krav från kommunens försäkringsbolag. Utan särskild resursättning kommer arbetet att pågå under lång tid.
För att vägföreningar ska kunna sköta det mindre vägnätet, måste kommunen bidra med sin del av kostnaderna. Teknik- och servicenämnden får därför i uppdrag att utreda hur kommunen bäst kan göra detta. Utdelade belopp till vägföreningar ska kunna beräknas i förväg och inte vara beroende av andra verksamheter inom teknik- och servicenämnden.	2019-11-26	 Pågående	Från och med 2022 är totalt 2,1 mnkr örönmärkt i teknik- och servicenämndens budget för att endast nyttjas till utbetaling av bidrag till enskild väghållning. Utredning av styrdokument för bidraget pågår och nytt förslag till regeldokument planeras att lyftas under 2024. Budgetposten bör indexuppräknas årligen för att bidragsnivån ska kunna bibehållas. Intressekonflikt uppstår när budgetposten är örönmärkt till bidrag samtidigt som bidragsbeloppet ska kunna beräknas i förväg, bland annat beroende på att antalet berättigade vägar varierar från år till år. Utöver bidragen stötar teknik- och servicenämnden även enskilda vägar genom att utföra driftåtgärder. Då detta har skapat en otydlig situation vad gäller väghållansvar pågår en utredning av kommunens drift av enskilda vägar parallellt med översynen av styrdokumentet för bidrag. Planen är att utredningen ska återrapporteras till teknik- och servicenämnden under 2024 för att beslut ska kunna fattas om fortsatt inriktning för arbetet.
Genomför en mer omfattande utredning om problemet med igensatta rör. Utredningen ska ge klarhet i metodiken för omhändertagandet av fett samt omfattningen och finansieringen av åtgärden. Utredningen ska vara klar i april 2021.	2020-12-17	 Försenad	Projektet med insamling av matfett har tyvärr inte gett några större förbättringar i rörledning eller pumpstation i det aktuella området där projektet genomförts. Projektet kommer fortgå under år 2024 där MBAB kommer göra mer informationsinsatser i bostadsområdena. Våtservetter har också blivit en stor bidragande orsak till stopp, utöver matfettet. Detta utreds nu separat.

## 4 Måluppföljning

Kommunens verksamhet ska planeras med vision och mål för Marks kommun som utgångspunkt. I detta avsnitt följs mål och indikatorer upp.

Symbolförklaring	
	Mål för indikator: uppnått
	Mål för indikator: delvis uppnått
	Mål för indikator: inte uppnått
	Kan inte bedömas

### 4.1 Strategiska områden: I Mark ska barn och unga få en bra start i livet för att utveckla sin potential

**Kommungemensamma mål: Kommungemensamt mål Bästa barnkommun**

**Nämndens mål: Barn ska vara delaktiga i samband med utformning av utvändiga lekmiljöer på skolor, förskolor och allmänna platser**

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
Andel delaktighet i samband med utformning av utvändiga lekmiljöer (%)	80	100	100	100

*Andel delaktighet i samband med utformning av utvändiga lekmiljöer (%)*

För större projekt är elever och ungdomars delaktighet en självklarhet och en del av projektet. Inför byggnationen av ny förskola i Skene, och även vid mindre lekplatsåtgärder på skolor och förskolor, sker kommunikationen via rektor, lärare och pedagoger. Ett exempel på detta är Stommens förskola där utemiljö och lekplats rustats upp i samråd under året.

Dialog har även förts med barnen på närmaste förskola i samband med renovering av lekplatserna på Loddjursvägen i Harpebo, Sandhemsgatan i Skene samt Backagårdsparken i Kinna.

**Nämndens mål: Lokaler för skola, förskola samt kultur och fritid ska vara bra och ändamålsenliga**

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
NöjdBrukarIndex - Andel brukare som är nöjda med städning av kommunens lokaler (%)	79	85	85	>75
NBI - Andel elever som ger högst eller näst högst betyg på miljön i skolmatsalarna (%)	64	60	72	>80
Andel genomförda åtgärder i enlighet med Lokalförslöjningsplanen inom skola och förskola (%)	80	60	100	≥ 90
Andel genomförda åtgärder i enlighet med Lokalförslöjningsplanen inom kultur- och fritid (%)	90	80	100	≥ 90

*NöjdBrukarIndex - Andel brukare som är nöjda med städning av kommunens lokaler (%)*

Resultatet bygger på den senaste undersökning utförd i december 2022 med 150 svaranden som besvarat frågor om nöjdhet med utförd städning. Gällande helhetsomdömet är 85 % nöjda. Svaren pekar även på hög medvetenhet om svårigheten att komma åt och utföra städning i vissa lokaler samtidigt som lokaler kan vara slitna. 81 % är nöjda med städning av toaletter och vissa ser ett behov av att öka städfrekvensen från en till två gånger per dag. Entréer och korridorer får högt betyg med 85 % nöjda medan matsal och personalrum har en lägre andel med 69 % nöjda. Samtidigt är det endast 27 % som svarar ja på frågan om de känner till vad som ingår i den städning som utförs. Kommunikation och information är en viktig prioriterad åtgärd för att nå ut med den servicenivå som idag levereras. Mätning sker var tredje år och nästa mätning sker 2025.

*NBI - Andel elever som ger högst eller näst högst betyg på miljön i skolmatsalarna (%)*

Resultatet bygger på enkätsvaren från hösten 2023 med 508 svarande. Frågor ställdes till eleverna om ljudnivån under lunchen samt om matsalen upplevs ren. Likt föregående år anser 62 % av eleverna i grundskolan att skolmatsalen alltid eller oftast är ren och 83 % upplever att ljud/bullernivån är acceptabel, vilket är ett betydligt högre resultat än 2022. Upplevelsen av renhet och ljudnivå är inte något som kost- och städverksamheten ensamma kan påverka utan detta är ett område där samverkan sker med barn- och



utbildningsförvaltningen. Olika åtgärder finns ute på skolorna. Exempelvis har pedagoger fem lugna/tysta minuter för varje klass när de äter. För renligheten finns rutiner för att eleverna hjälper till att torka borden efter sig. Dialog sker också för att förbättra schemalaggnings av matsalstider för god balans i hur många elever äter lunch samtidigt och att tid finns för städning mellan lunch och mellanmål på skolor med fritidshem. Enkäten med eleverna sker varje år på hösten.


#### Andel genomförda åtgärder i enlighet med Lokalförsörjningsplanen inom skola och förskola (%)

Byggproduktionen av nya skolbyggnaden vid Ängskolan löper på enligt tidplan och för idrottshallarna har byggstartstillstånd givits i december 2023. Även för Sätilla förskola har byggstartstillstånd givits i december 2023. Samverkansentreprenör har upphandlats för projekten i Björketorp och Ubbhult och projektering förbereds. Projekten påverkas av den skolorganisationsutredning som barn- och utbildningsnämnden genomför.

#### Andel genomförda åtgärder i enlighet med Lokalförsörjningsplanen inom kultur- och fritid (%)

Kaskad öppnades för allmänheten i februari 2023 och konstgräsbytet vid Kunskapens hus är färdigställt.


#### Nämndens mål: Den mat som serveras inom kommunens skolor och barnomsorg ska vara god och näringsriktig

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
NöjdBrukarIndex - andel brukare som ger högst eller näst högst betyg på skolmåltiden (%)	64	57	73	>75 

#### NöjdBrukarIndex - andel brukare som ger högst eller näst högst betyg på skolmåltiden (%)

Resultatet visar en tydlig ökning i nöjdheten. Efter 2022 års låga resultat gjordes en översyn av matsedeln, som 2023 utformats i linje med elevernas önskemål. Fler rätter med animaliskt protein har serverats och de rätter som är minst populära har plockats bort. Uppsatta mål kring klimattal följs trots detta. Resultatet utgår ifrån kostverksamhetens egen enkät. Elever från åk 4 och 7 svarade på ett antal frågor gällande matens smak och utseende, måltidsmiljö samt bemötande från personalen i köket. Resultatet är sammantaget 73 % och närmar sig målet om högre än 75 %. Eleverna upplevde att bemötandet från personalen var bra (94 %), att ljudvolymen var acceptabel (83 %) och att det mer ofta än sällan var rent och snyggt i matsalen (62 %). På frågan om eleverna tycker skollunchen är god svarar 67 % av eleverna alltid/oftast vilket är betydligt högre än tidigare år.


#### Nämndens mål: Barn och unga ska ges grundläggande information och medvetenhet om en hållbar avfallshantering

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
Antal fortbildnings-/inspirationsinsatser riktade till lärare som rör hållbar avfallshantering		1	0	≥ 5 

#### Antal fortbildnings-/inspirationsinsatser riktade till lärare som rör hållbar avfallshantering

Det har varit svårt att hitta en ingång till att nå lärare, men även tidsbrist inom avfallsenheten har gjort att arbetet har fått nedprioriteras.

#### Nämndens mål: Barn och unga ska ha en trygg och säker skolväg



Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
Andel utbyggda GC-vägar som är skolvägar och prioritet 1 enligt Trafiksäkerhetsplanen för GC-vägar (%)	0	0	4	100 

#### Andel utbyggda GC-vägar som är skolvägar och prioritet 1 enligt Trafiksäkerhetsplanen för GC-vägar (%)

Under första delen av 2023 har inga gång- och cykelvägar (GC-vägar) som är skolvägar byggts ut. Under september påbörjades en förlängning av GC-vägen tillika en skolväg vid Loftgårdsvägen i Horred som färdigställs under 2024. Teknik- och servicenämnden har beslutat om ett tillsammansprojekt som innebär att arbeta för en grusad GC-väg i Björketorp.

## 4.2 Strategiska områden: I Mark ska de som behöver få bra stöd och en god vård och omsorg för att ha ett gott liv

**Nämndens mål: Den mat som serveras i kommunens omsorgsverksamheter ska vara god och näringsriktig**

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
NöjdBrukarIndex - Andel brukare i särskilt boende som är nöjda med hur maten smakar. (%)	85	74	80	>86 
Nöjd Brukar Index - Andel brukare i hemtjänst som är nöjda med hur maten smakar (%)	96	96	96	>96 


*NöjdBrukarIndex - Andel brukare i särskilt boende som är nöjda med hur maten smakar. (%)*

Avser 2023 års värde i Socialstyrelsens årliga undersökning "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?". Värdet är hämtat från Kolada U23467 särskilt boende 2023 och frågan "Hur brukar maten smaka?". Värdet kan jämföras med riksnittet som för årets mätning är 73 %.

*Nöjd Brukar Index - Andel brukare i hemtjänst som är nöjda med hur maten smakar (%)*

Mätningen avser matlådan och sker var tredje år. Senaste mätningen genomfördes under april-maj 2021. Nästa tillfälle sker under våren 2024.

**Nämndens mål: Lokaler för de verksamheter som lyder under socialförvaltningens ansvarsområden ska vara bra och ändamålsenliga**

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
Andel genomförda åtgärder i enlighet med Lokalförordningsplanen inom socialförvaltningens ansvarsområden (%)	80	50	60	≥ 90 

*Andel genomförda åtgärder i enlighet med Lokalförordningsplanen inom socialförvaltningens ansvarsområden (%)*

Projekten på Kinnaborg och ny LSS gruppboende har överlämnats till Marks Bostads AB och kräver dessutom mer utredning efter ändrade förutsättningar, medan korttidsboende barn och ungdomar har krävt ett omtag och väntar på nytt beslut i kommunstyrelsen. Projekten pågår därmed, men har inte färdigställts under 2023, vilket gör att målpuffyllelsen sjunker.

## 4.3 Strategiska områden: I Mark ska det vara lätt att starta, driva och utveckla företag för att skapa arbetstillfällen

**Kommungemensamma mål: Kommungemensamt mål Bästa företagskommun**

**Nämndens mål: Varje verksamhet som bedrivs inom nämndens ansvarsområden ska hålla hög kvalitet i alla tjänster, ett gott bemötande och en god service**

### Handlingsplan Förenkla - helt enkelt

Nedan tabell visar vilka insatser samt status och eventuella effekter som nämndens verksamheter hittills prioriterat att arbeta med kopplat till Förenkla - helt enkelt. Det är viktigt med fortsatt fokus på handlingsplanen.

Insats	När	Status	Effekter/Resultat
Informera företag om varför det kostar att lämna avfall på AVC, vad man får för pengarna samt kostnad jämfört med andra kommuner.	2023-06-30	Klar	Inte den önskade. Alltför många företagare skaffar inte AVC kort utan kör in med sitt körkort trots att kostnaden i kommunen är låg jämfört andra kommuner.
Ta fram interna rutiner inom gata/park för handläggning av ärenden för att snabba upp och kvalitetssäkra arbetet med dessa.	2023-12-31	Pågående	Under året har ett nytt arbetssätt testats som visade sig vara för personberoende och inte fungerade som tänkt.
Göra det enkelt att ansöka om olika tillstånd så som tex.-transportdispenser- tillstånd för torghandel genom att tydliggöra ansökningsprocessen på hemsidan	2023-12-31	Pågående	Ansökningsprocessen blir mer användarvänlig och tillgänglig. Arbetet pågår med nya webbplatsen, både utifrån information (webbsidor) och processen (e-tjänster, kontakt med oss, mm)

Insats	När	Status	Effekter/Resultat
I samband med ansökningar av olika slag, tex dispans-ansökningar, tänka hela kommunens serviceorganisat-ion och hjälpa företagaren genom att informera om allt som kan dyka upp kopplat till det.	2023-12-31	Pågående	Ökad medvetenhet hos medarbetare kring vikten av att hjälpa företagare genom kommunens organisation.
Fortsätta kontaktcenters fördjupade dialog med förvaltningarna för att vidareutveckla kunskapsdatabasen och snabba upp servicen till företagen.	2023-12-31	Pausad	Arbetet fortsätter efter sammanslagning med kommunika-tionsenheten.
Öka tillgängligheten genom förbättrad telefonhantering och ange när i tiden man tex kan nås efter ett möte.	2023-12-31	Klar	Automatisk koppling mellan möten i Outlook och Tele2 Växel finns på plats och har förbättrat informationen om när tjänstepersoner är tillgängliga.

#### 4.4 Strategiska områden: I Mark ska vi vara en kreativ kommun för att alla ska trivas med att bo och leva

##### Nämndens mål: Vatten- och avloppsinfrastruktur med en hög uthållighet och kapacitet samt en hög kvalitet på dricksvattnet

Nämndens bedömning är att målet är uppfyllt **delvis** under 2023. Bedömningen grundar sig på följande. Leveranssäkerheten förväntas vara hög med relativt få avbrott och läckor och kvalitetssäkringar har genomförts t.ex. genom att rutiner för provtagningshanteringen har uppdaterats och följs. Mängden bräddningar av spillvatten var hög under 2023 i jämförelse med tidigare år. Det har varit hög nederbörd under 2023. Delmålet "Måluppfyllnad (grönt eller gult) enligt Svenskt vattens hållbarhetsundersökning" nås inte men förbättringar enligt undersökningens rekommendationer för att få en hållbar VA-verksamhet genomförs hela tiden. Att målet inte uppfylls helt beror bland annat på relativt höga mängder odebiterat dricksvatten. Förnyelsebe-hovet av ledningar och anläggningar är högt, vilket inte ger en tillräcklig uthållighet på längre sikt. Skene nya vattenverk är inte utbyggt vilket är viktigt för en långsiktig vattenförsörjning.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023	
Mängd bräddat spillvatten (tm3)	162	117	96	<120	
Avbrotts-tid på det kommunala VA-nätet räknat i minut per brukare och år (minuter)	5,8	6,6	5,5	<5	
Andel kommuninvånare som tycker kvalitén på kranvattnet är bra (%)	94	92	92	≥ 96	
Andel otjänliga vattenprover (%)	0,88	0	0	<1	
Andel vattenprover "tjänligt med anmärkning" (%)	7,6	6	0	<5	
Måluppfyllnad (grönt eller gult) enligt Svenskt vattens hållbarhetsun-dersökning (%)	78	72	72	≥ 80	
Andel vattenprover med överskridet gränsvärde (%).			5		

##### Mängd bräddat spillvatten (tm3)

Årets brädd är hög jämfört med tidigare år samt högre än halvårsprognosen. Det har varit ett år med mycket nederbörd.

##### Avbrotts-tid på det kommunala VA-nätet räknat i minut per brukare och år (minuter)

Avbrotts-tiden på det kommunala VA-nätet baseras på antal vattenläckor. Antalet vattenläckor ligger på en jämförbar nivå mot tidigare år, men vissa ledningar har drabbats av flera läckor och är i stort behov av att förnyas. Målet är inte uppfyllt eftersom antalet vattenläckor är för högt.

##### Andel kommuninvånare som tycker kvalitén på kranvattnet är bra (%)

92 % av kommuninvånare tycker kvaliteten på kranvattnet är bra enligt SKR:s undersökning "Kritik på teknik" 2022, en undersökning som utförs var tredje år. Målsättningen om 96 % eller högre gäller på längre sikt än 2023.

##### Andel otjänliga vattenprover (%)

Observera att 2023 års vattenprover bedömts enligt nya dricksvattenföreskrifter (LIVSFS 2022:12). Inga vattenprover har bedömts som "otjänliga" av verksamheten under 2023.

##### Andel vattenprover "tjänligt med anmärkning" (%)

Observera att 2023 års vattenprover bedömts enligt nya dricksvattenföreskrifter (LIVSFS 2022:12). 5 % är andel vattenprover som har överskridit de nya gränsvärdena. Det är i linje med andel vattenprover som varit

tjänliga med anmärkning de senaste åren. De senaste åren har andel vattenprover som varit tjänliga med anmärkning varierat mellan 4-8 %.

Nytt följetal "Andel vattenprov med överskridet gränsvärde".

#### *Måluppfyllnad (grönt eller gult) enligt Svenskt vattens hållbarhetsundersökning (%)*

Måluppfyllnaden bedöms ligga kvar på samma nivå som tidigare år, då det uppkommit klagomål på svavelväte i samband med överföringsledningarnas igångsättning.

Ett arbete har påbörjats för att försöka förbättra detta.

#### *Andel vattenprover med överskridet gränsvärde (%)*





Andel vattenprover med något gränsvärde överskridet var 5 % 2023. Det motsvarade delårsprognosen samt föregående års andel av tjänliga med anmärkning och otjänliga vattenprover.

Från 1 januari 2023 görs bedömning av vattenprover enligt Livsmedelsverkets nya föreskrifter: LIVSFS 2022:12.

#### **Nämndens mål: En utvecklad avfallsverksamhet med ökade möjligheter till återanvändning och återvinning**

Nämndens bedömning är att målet uppfylls i **hög grad** under 2023. Bedömningen grundar sig på att andel fullgjorda hämtningar av hushållsavfall förväntas bli högt och målet uppfyllas. Kundnöjdheten har uppfyllts, främst för kärlavfallshämtningen men också för återvinningscentralen. Vid en egen enkätundersökning på återvinningscentralen ligger kundnöjdheten på 96 %. SKR undersökning har frågor som är mer relaterade till återvinningsstationerna. Kommunen har i senaste undersökningen "Kritik på teknik" 2023 ökat kundnöjdheten för hämtning av kärlavfallet. Återvinningscentralen håller på att utveckla återbruksverksamheten ytterligare inom kommunen, utöver det som redan sker i hjälporganisationernas regi. Det byggs ett återbruk för insamling av prylar, möbler, byggmaterial som sedan i samarbete med socialförvaltningen säljs vidare i butiken Tur och Retur.

När fastighetsnära insamling av förpackningar börjar tillämpas så kan man förvänta sig en mycket bättre utsortering av förpackningar och mängden avfall i restavfallskärlet minskas rejält vilket är positivt för både ekonomi och miljö och bidrar till bättre måluppfyllnad. Under sommaren meddelades att det blir Sveriges kommuner som får insamlingsansvar för förpackningar från 2024.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023	
Andel fullgjorda hämtningar av hushållsavfall (%)	99,4	95,82	99,46	100	
Mängd insamlat hushållsavfall (kg/person/år) (kärll- och grovavfall)	436	427	409	<370	
Andel kommuninvånare som är positiva till hämtningen av hushållsavfallet vid sin bostad (%)	79	82	82	≥ 81	
Andel kommuninvånare som är positiva till hur det fungerar att lämna avfall vid återvinningscentralen (%)	85	81	96	≥ 90	

#### *Andel fullgjorda hämtningar av hushållsavfall (%)*

Prognosen ligger på 99,46 % fullgjorda hämtningar vilket ligger nära målet på 100 %. Målet anses uppfyllt.

#### *Mängd insamlat hushållsavfall (kg/person/år) (kärll- och grovavfall)*

Värde hämtas från Avfall Web´s värderingsrapport. Denna sammanställs under första halvåret för föregående år. Inga nya siffror finns sedan delårsrapporten utan värdet är samma och avser 2022. Mängderna fortsätter att minska vilket är positivt och går i linje med genomsnittet i Sverige. Exakt vad som är orsaken till minskningen är svårt att säga definitivt, men troligen är inflationen en bidragande orsak till minskade inköp och därmed också mindre mängder avfall.

#### *Andel kommuninvånare som är positiva till hämtningen av hushållsavfallet vid sin bostad (%)*

Andel kommuninvånare som är positiva till hämtningen av hushållsavfallet vid sin bostad är 82 % vid SKR:s undersökning "Kritik på teknik" 2022. Snittet för Sverige ligger på 86 % och för sjuhäradskommunerna 83 %. Nästa mätning genomförs 2025 varmed förra årets mätvärde kommer att stå sig tills dess.



### Andel kommuninvånare som är positiva till hur det fungerar att lämna avfall vid återvinningscentralen (%)

Andel kommuninvånare som är positiva till hur det fungerar att lämna avfall vid återvinningscentralen är 81 % vid SKR:s undersökning "Kritik på teknik" 2022. Snittet för Sverige ligger på 87 % och för Sjuhärads-kommunerna 88 %. Undersökningen genomförs vart tredje år varmed nästa mätning sker först 2025.

Verksamheten upplever inte problem med fulla behållare vid återvinningscentralen eftersom avropen mot leverantör fungerat bra. Resultatet misstänks istället avse återvinningsstationer som FTI, Svenska Förpackningsinsamlingen AB, ansvarar för och som periodvis tex under jultid brukar vara fulla. Efter ett regeringsbeslut kommer Sveriges kommuner från januari 2024 ansvara för dessa återvinningsstationer varmed det finns en bättre möjlighet att påverka skötseln av dessa. Vid egen enkätundersökning 2023 på återvinningscentralen blev kundnöjdheten på 96%.

### Nämndens mål: Ökad trygghet och tillgänglighet för trafikanter, fotgängare och parkbesökare

Nämndens bedömning är att målet uppfyllas **delvis** under 2023 då ett av målen på indikatorerna är uppfyllt. Nämnden arbetar dock kontinuerligt med förbättringar av lekplatsbesiktningen inom gällande budgetramar.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023	
Andel kommunala gator och GC-vägar som är farbara 8 timmar efter snöröjningens påbörjande och snöröjda 24 timmar efter snöfallets upphörande (%)	95	95	98	100	
Andel allvarliga fel (A+B) som åtgärdas inom två månader efter gjord lekplatsbesiktning (%)		50	60	100	

### Andel kommunala gator och GC-vägar som är farbara 8 timmar efter snöröjningens påbörjande och snöröjda 24 timmar efter snöfallets upphörande (%)




Snöröjning och halkbekämpning har fungerat tillfredsställande och målen kring snöröjning uppfylls i hög grad. Under andra delen av året började ett nytt vintervägsavtal gälla och ett nytt GPS system köptes in för att säkerställa att vinterväghållningen sköts på ett bra sätt.

### Andel allvarliga fel (A+B) som åtgärdas inom två månader efter gjord lekplatsbesiktning (%)

Lekplatsbesiktningen som gjordes i juni visade på ett A-fel, som är en något allvarligare feltyp, samt 101 B-fel.

A-felet avsåg ett staket runt lekplatsen och 55 stycken av B-felen avsåg fallskydd som inte uppfyllde de krav som finns för lekplatser. Marks kommun har under första halvåret nyrenoverat lekplatserna I Harpebo och Sandhemsgatan i Skene samt gjort en större renovering på Backagårdsparken i Kinna.

### Nämndens mål: Kommunens kontaktvägar ska vara enkla att använda och ha en god tillgänglighet

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023	
Andel felanmälningar, gällande infrastrukturen, som sker via internetportal Mark.se (%)	54	64	66	>60	
Andel felanmälningar åtgärdade inom en månad (%)	91	83	90	>95	
Andelen inringande till Kontaktcenter som får en personlig kontakt inom två minuter (%)		85	81	≥ 85	

### Andel felanmälningar, gällande infrastrukturen, som sker via internetportal Mark.se (%)

Andelen ärenden som felanmäls via internetportal Mark.se ligger på en högre nivå jämfört med tidigare år och över målet om 60 %. Styrning av ärenden från telefon till webb görs kontinuerligt via telefonsvarmedelanden och guidning från kontaktcenter med syftet att få en enklare ärendehantering och bättre service.

### Andel felanmälningar åtgärdade inom en månad (%)

Felanmälningar åtgärdade inom en månad visar på en högre andel jämfört med tidigare år vilket är positivt och närmar sig målvärdet på 95 %. Ett aktivt arbete pågår med att vidarebefordra inkomna felanmälningar till rätt tjänsteperson inom verksamheten. Värdet är hämtat från statistikrapport från felanmälningssystemet DeDu.

### Andelen inringande till Kontaktcenter som får en personlig kontakt inom två minuter (%)

Ett nytt svarssystem infördes i början på året och det går inte att komma åt statistik för årets två första

månader varför utfallet kan vara något missvisande. Svarstiden för övriga delen av året ligger i genomsnitt på 50 sekunder. Från och med årsskiftet 2023/2024 är kontaktcenter organiserat under kommunstyrelsen.

#### 4.5 Strategiska områden: Hållbar personalförsörjning

##### Kommungemensamma mål: Personalomsättningen ska minska

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
Personalomsättning (%)	9	12	7	10
Personalomsättning chefer (%)	21	5	11	5

##### Personalomsättning (%)

Beräkning av denna indikator är ny. Indikatorn ska förstås som extern personalrörlighet dvs hur stor andel av de samtliga tillsvidare anställda i början av perioden som lämnat arbetsgivaren för tjänst hos annan arbetsgivare än Marks kommun eller som lämnat med anledning av pensionering. Den nya beräkningen görs eftersom beräkningssättet bättre anses fånga den personalrörlighet som vill vi minska dvs antalet personal som lämnar Marks kommun som arbetsgivare. Tidigare beräkningssätt inkluderade även de som bytte tjänst inom Marks kommun vilket gjorde att vi inte tydligt kunde koppla måttet till ambitionen att minska personalomsättningen genom att behålla och utveckla medarbetare.

Personalomsättningen ligger på 7 % vilket är ungefär i nivå med delårsrapporten. Jämförelse bakåt i tiden går inte att göra eftersom mätetalen beräknats på olika sätt. Den tidigare ansträngda bemanningssituationen inom löneservice har efter sommaren stabiliserats.

##### Personalomsättning chefer (%)

Så som ovan beskrivits beräknas personalomsättning på ett nytt sätt från och med delårsrapporten 2023.

Den externa personalrörligheten för chefer var 11 %. Jämförelse bakåt i tiden går inte att göra eftersom mätetalen beräknats på olika sätt.

Två verksamhetschefer och en enhetschef har slutat för att gå till annan arbetsgivare. Ett tydligt förbättringsområde identifierat i samband med samtal och tidigare medarbetarenkät är bättre förutsättningar att verka genom rimliga ekonomiska resurser, rimlig arbetsbelastning och bättre chefsstöd både vad gäller system och personell stöd. Stödbehovet finns med i nämndens kompetensförsörjningsplan för att attrahera och behålla chefer.

#### 4.6 Strategiska områden: God ekonomisk hushållning

##### Kommungemensamma mål: Effektivt resursutnyttjande

##### Nämndens mål: Kommunens lokaler ska ha en hög nyttjandegrad och användas kostnadseffektivt

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
Energimängd per förvalttad area, (kWh/m <sup>2</sup> )	134	126	123	<120

##### Energimängd per förvalttad area, (kWh/m<sup>2</sup>)

Under 2023 har 123 kWh/kvm förbrukats vilket är en minskning jämfört med utfallet för 2022 som var 126 kWh/kvm. Målvärdet är 120 kWh/kvm. Hänsyn har tagits till väderlek genom användning av s k energiindex. Därigenom blir indikatorn väderberoende och säger mer om arbetet med att optimera energiförbrukningen. Energioptimerande åtgärder är en naturlig del i lokalförsörjningsverksamhetens arbete. Exempelvis har elförbrukningen på Parkängens förskola minskat med 23 % under 2023 jämfört med föregående år efter en åtgärd där ventilationsaggregat byttes under hösten 2022.

##### Kommungemensamma mål: God förvaltning av kommunens egendom






##### Nämndens mål: Kommunens anläggningar ska förnyas och underhållas så att värdet bibehålls

Nämndens bedömning är att målet uppfylls **delvis** under året. Bedömningen, som grundar sig på en sammanvägning av underhåll på VA-anläggningar, gator och lokaler, är att standarden på kommunens gator och



vägar når inte upp till satta mål och är lägre än för många jämförbara kommuner. Den negativa trenden vad gäller vägstandard har vänt tack vare en högre beläggningsbudget.

Årets planerade underhåll på lokaler beräknas uppgå till 193 kr/kvm, att jämföra med branschspecifikt riktvärde om 160 kr/kvm för att bibehålla ett fastighetsbestånd utan stor upparbetad underhållsskuld. Det akuta underhållet beräknas till 17 kr/kvm, även det inom målvärde. Då ett antal investeringsprojekt försenats nås inte målvärdet för genomförda åtgärder i enlighet med lokalförsörjningsplanen.

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023	
Förnyelsetakt VA-ledningsnät (%)	0,2	0,2	0,4	>0,5	
Beläggningsunderhåll - faktisk vägstandard i förhållande till optimal vägstandard (%)	79	83	85	>90	
Underhållsnivå lokaler, (kr/m <sup>2</sup> )	136	168	208	>160	
Akut underhållsnivå lokaler, (kr/m <sup>2</sup> )	17	18,5	10,2	<18	
Totalt andel genomförda åtgärder i enlighet med lokalförsörjningsplanen (%)	85	70	80	≥ 90	

### Förnyelsetakt VA-ledningsnät (%)

Flera förnyelseprojekt har genomförts under året varav en stor del med schaktfria metoder för att öka effektiviteten. Trots många slutförda projekt är målet på 0,5 % inte uppfyllt. För att klara målet krävs fler större projekt eller ännu mer schaktfri renovering.

De projekt som hittills genomförts med schaktfri teknik är renovering av spillvatten- och dagvattenledningar i Axel Bergengrens gata och vid Lindäng i Skene, Sandstigen och Kinnaborgsvägen i Kinna, Forsvägen i Rydal samt området vid Lisakullavägen i Sätilla.

Första etappen av omläggning av ledningar i Gästgivaregatan är färdig. Ett antal mindre projekt har också genomförts.

### Beläggningsunderhåll - faktisk vägstandard i förhållande till optimal vägstandard (%)

Under 2022 gjordes ingen kartläggning av det kommunala vägnätet. Anledningen till det var att kommunen valt att inte göra en ny upphandling för besiktning av vägnätet.

Vägkapitalet uppskattas att uppgå till 85 % då investeringsnivån ligger på 16 mnkr för 2023 .

### Underhållsnivå lokaler, (kr/m<sup>2</sup>)

Ett riktvärde för det planerade underhållet är en underhållsnivå på 160 kr/kvm för att bibehålla god standard i fastighetsbeståndet. Till följd av utökade medel om 10 mnkr uppgick underhållet till 208 kr/kvm för 2023. Utan denna hade underhållet endast uppgått till 150 kr/kvm. Tyvärr har en del av dessa medel ätit upp av kraftigt ökade priser. En god underhållsnivå kan kopplas till Agenda 2030, bland annat genom mål 12 Hållbar konsumtion och produktion.

### Akut underhållsnivå lokaler, (kr/m<sup>2</sup>)






Utfallet för det akuta underhållet är 10 kr/kvm för 2023 vilket är lägre än 2022 då utfallet var 18,50 kr/kvm. En effekt av att budgeten för det planerade underhållet har utökats bör vara att akuta åtgärder minskar. Arbeten har bland annat utförts på Ångskolan och Kungabergshallen.

### Totalt andel genomförda åtgärder i enlighet med lokalförsörjningsplanen (%)

Lokalförsörjningsplanen är ett viktigt verktyg för att nå målen om hög nyttjandegrad i kommunens lokaler och för att tillse att nya lokaler tillhandahålls i rätt tid och på rätt plats. Ett antal projekt har förskjutits i tid, däribland Kinnaborgs äldreboende och nytt LSS-boende. Svårigheter har exempelvis bestått i att hitta lämplig tomt för vissa åtgärder samt i att få beställning av förstudie i rätt tid.

## 4.7 Strategiska områden: Ekologisk hållbarhet

### Nämndens mål: Nämndens verksamheter ska bidra till en låg miljöpåverkan

Indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023	
Antal byggnader med P-märkning (st)	2	2	3	≥5	
Andel egenproducerad solenergi i förhållande till förbrukad elenergi egna lokaler (%)	8,4	10	11	≥ 22	
Genomsnittlig mängd koldioxidutsläpp från kommunens tjänstefordon (personbilar/lätta lastbilar) (CO2 g/km)	106	109	108	≤86	
Klimatpåverkan per kilo inköpt livsmedel (CO2/kg)	1,55	1,54	1,51	<1,5	
Andel ekologiska livsmedel - Teknik- och servicenämnden (%)	23	22	22	>30	

#### Antal byggnader med P-märkning (st)

För närvarande är tre byggnader P-märkta; Horredshallen, den nya skolbyggnaden på Strömskolan samt Lyckeskolan. Kaskad är i det närmaste färdig för P-märkning och kommer att ha märkningen färdig 2024. Vid nyproduktion av byggnader används P-märkningens metodik, vilket innebär att säkerställa en god inomhusmiljö.

#### Andel egenproducerad solenergi i förhållande till förbrukad elenergi egna lokaler (%)

Målet för andelen egenproducerad solenergi i förhållande till förbrukad elenergi i egna lokaler har inte nåtts under året. Bedömningen är att målvärdet för 2024 kommer att nås och att det långsiktiga målet om 50 % kommer att nås år 2030 enligt plan. Lokalförsörjning arbetar med installation av minst en ny solcellsanläggning per år för att i enlighet med Agenda 2030 öka andelen förnybar energi och därigenom minska klimatpåverkan. Under 2023 har ny anläggning installerats på Öxabäckskolan och Kaskad medan anläggningen på Kommunhuset har fördubblats.

#### Genomsnittlig mängd koldioxidutsläpp från kommunens tjänstefordon (personbilar/lätta lastbilar) (CO2 g/km)

Kommunens tjänstebilar (personbilar och lätta lastbilar) har ett genomsnittligt koldioxidutsläpp på 108 gram per kilometer enligt WLTP och avviker från nämndens helårsmål om 86 gram. År 2022 och 2023 är mätningen gjord utifrån den nyaste metoden, WLTP och ger något högre värden än tidigare års mätningar. Då anskaffningar görs av nya fordon väljs alltid fordonsmodeller med låg miljöpåverkan där det är möjligt. Ett ökat antal elbilar och laddhybrider kommer krävas för att minska utsläppen och det kommer framöver krävas en motivering av ansvarig fordonsbeställare om valet inte är ett fordon som drivs av el.

#### Klimatpåverkan per kilo inköpt livsmedel (CO2/kg)

Det låga resultatet för 2023 beror på aktiva val av råvaror till matsedlar. Grönt, fisk, fågel och kött med svenskt ursprung prioriteras. Klimatlöftet inom regionen innebär ett värde på högst 1,7 CO2-ekv/kg och det målet uppfylls helt.

#### Andel ekologiska livsmedel - Teknik- och servicenämnden (%)

Andelen ekologiskt ligger kvar på 22 %. För att bidra till en hållbar livsmedelsförsörjning är målet satt till minst 20% ekologiskt/inköpta livsmedel, där mejeriprodukter står för den största delen.



## 5 Agenda 2030 - Hållbara Mark

### Regionala miljömål

Teknik- och servicenämndens verksamheter har under året arbetat med flera åtgärder inom ramen för de regionala miljömålen.

#### Minskad klimatpåverkan och ren luft

Här handlar det om att bidra i planering för en bebyggelse som förbättrar den lokala luftkvaliteten och underlättar transporteffektiviteten samt att gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras.

Verksamheten bidrar med ingenjör- och sakkompetens inom trafik, gata och park och är involverade i hela planlägningsprocessen. Under året har verksamheten varit involverad i allt från att ha yttrat sig på ansökningar om planbesked till att delta i själva detaljplanarbetet till att ha projekterat, planerat och byggt ut infrastruktur. Exempel under 2023 är bidrag i planarbete för bostäder i Smälteryd i Sätilla och i planarbete för bostäder på Hede-Vallås i Kinna. Ett arbete med att identifiera och åtgärda brister i vägnätet pågår kontinuerligt och resulterar i åtgärder som underlättar för oskyddade trafikanter och kollektivtrafiken.

Träd är ett viktigt inslag för luftkvalitet och idag planteras årligen ca 10 träd. Öronmärkta driftsmedel eller skapande av ett investeringsprojekt för fler alléträd vore önskvärt.

I syfte att gynna hållbart resande arbetar nämnden löpande med förbättringar och utbyggnation av gång- och cykelvägnätet samt med åtgärder som förbättrar för kollektivtrafiken. Arbetet sker inom ramarna för kommunens styrdokument för ökad trafiksäkerhet för att säkerställa att de åtgärder som utförs är förankrade och prioriterade.

Ombyggnation av Gästgivaregatan i Skene samt ny gång- och cykelväg längs Loftsgårdsvägen i Horred är några exempel. Nämnden har under året beslutat om ett tillsammansprojekt med invånare i Björketorp för skapandet av en grusad gång- och cykelväg. Nämnden har tillsammans med Trafikverket tagit fram ett modifierat förslag till gång- och cykelväg i Torestorp som kommunen godkände medfinansiering av.

#### Hållbar användning av vattenmiljöer.

Förvaltningen har efter behov och möjlighet bidragit med projektledarstöd i framtagning och genomförande av handlingsplan för efterbehandling av förorenade områden.

#### Hållbart brukande av skog och odlingslandskap

En förstudie skall enligt ett politiskt uppdrag göras kring skapandet av en våtmark i skogsmark vilket görs i samarbete med samhällsbyggnadsförvaltningen. I övrigt förvaltar nämnden det skogsinnehav som bygg- och miljönämnden ansvarar för i enlighet med kommunens blå-gröna skogsbruksplan. Håri ingår även tätortsnära skogar. Enligt planen sker avsättningar löpande, dvs. att inte göra åtgärder som kan skada natur-, eller kulturmiljövärde och/eller socialt värde.

#### God bebyggd miljö och hållbar konsumtion

##### *Förbättra inomhusmiljön inom skola och förskola*

Förvaltningen arbetar förebyggande genom att från början i samband med nybyggnation använda P-märkningsmetoden för inomhusmiljö. Under 2023 blev Lyckeskolan P-märkscertifierad. Under året genomfördes en kurs för hela lokalförsörjningen med fokus på att minska risk för fuktskador. Förvaltningen behöver under 2024 tydliggöra befintligt egenkontrollprogram i introduktionsplan för nya medarbetare.

##### *Öka inköpen av ekologiska livsmedel inom kommunerna*

Andelen ekologiska livsmedel är låg, 22 % år 2023, till förmån för hög andel svenska råvaror och låg klimatpåverkan. Andelen ekologiskt ligger på samma nivå som 2022 men lägre än 2020 då det låg på 26 %. För att bidra till en hållbar livsmedelsförsörjning är målet satt till minst 20 % ekologiskt/inköpta livsmedel, där mejeriprodukter står för den största delen. Den nationella livsmedelsstrategin visar på riktningen för offentliga måltider som innebär 60 % ekologiska livsmedel. Målet är även beskrivet i kommunens måltidsprogram. Möjligheten att öka andelen ekologiska varor ryms inte inom befintlig livsmedelsbudget och skulle kräva ca 4 mnkr.

Klimatpåverkan per kg inköpt livsmedel ligger på 1,51 CO<sub>2</sub>/kg mot regionmålet på 1,7 CO<sub>2</sub>/kg då svenska livsmedel prioriteras. Allt kött, inklusive produkter som innehåller kött, har svenskt ursprung till 100%. Färskt kött och chark är dessutom lokalproducerat.

### **Boråsregionens gemensamma avfallsplan 2021-2030**

De viktigaste åtgärderna som genomförts under 2023 inom ramen för den regionala avfallsplanen "Mot en cirkulär och hållbar framtid" är:

- Papperskorgar har tagits bort och nära sorteringslösningar har införts i fyra av kommunens kontorsfastigheter.
- Beslut fattat om återbruk på ÅVC som förenklar för kommuninvånare att lämna in saker för återanvändning.

## **5.1 Klimatlöften**

### **Vi använder cirkulära möbler - påbörjat**

I det fall behov av möbler uppstår undersöks i första hand om det finns möbler inom Returlagret i kommunen.

### **Vi minskar vårt matsvinn i offentliga måltider och har mål - påbörjat**

Vi har som mål att minska matsvinnet med hälften enligt Agenda 2030. Senaste mätning visade 45 g/port och målet är 35 g/port. Varje kök arbetar dagligen med att minska sitt svinn genom hela kedjan från inköp till servering.

### **Vi beräknar klimatpåverkan från maten i offentlig verksamhet och har mål - påbörjat**

Med hjälp av matsedelsanalyser beräknar vi klimatpåverkan på varje måltid och är nära nämndens mål om 1,5 CO<sub>2</sub>e per kilo inköpt livsmedel genom noggranna livsmedelsval.

### **Vi genomför energieffektiviseringar - påbörjat**

Nämnden har varje år en budget för energieffektiviseringar om 4 mnkr. Denna används dels till investeringar i solenergi, men framförallt för att minska energianvändningen i befintliga byggnader. Bland annat används de till effektivare ventilationsaggregat, styr- och reglersystem samt belysningsbyten. Solceller har installerats på Skene reningsverk. Avloppsledning har rensats för att minska energiförbrukningen i pumpstationerna.

### **Vi bygger i trä - påbörjat**

Nya förskolan i Skene har trä som stommaterial. Kommande idrottshall i Skene kommer att ha limträbalkar och även förskolan i Sätilla kommer att byggas i trä.

### **Vi minskar klimatbelastningen över livscykel vid byggnation - påbörjat**

I nybyggnadsprojekt görs klimatkalkyler och alternativkalkyler för att minska klimatavtrycket. Även energi-beräkningar görs för att välja rätt investeringar i nybyggnadsprojekt.

### **Vi har 100 % förnybar el i kommunens elavtal - JA**

Detta är ett krav i kommunens nuvarande elavtal varmed löftet uppfylls.

## 6 Uppföljning av internkontroll

### 6.1 Årets internkontrollarbete

Nämnder och styrelser har ansvar för att den interna kontrollen inom sitt verksamhetsområde är tillräcklig och ska rapportera om sitt arbete med intern kontroll.

Teknik- och servicenämnden fastställde sin internkontrollplan i samband med beslut om nämndplan. Arbetet med intern kontroll följs upp i samband med årsredovisningen.

Teknik- och serviceförvaltningen har utgått från COSO-modellen och arbetar systematiskt med internkontroll i Stratsys sedan 2010. Sedan 2020 är planen kompletterad med verksamhetsövergripande risker som arbetats fram i samråd med nämndens presidium och inför år 2023 gjordes en omvärdering av tidigare framarbetade risker. Under 2023 har 24 risker ingått i beslutad internkontrollplan med uppföljning och rapportering under året. Samtliga beslutade uppföljningspunkter har följts upp under året och vissa avvikelser rapporteras.

#### Avvikelser

Av de 50 stickprovskontroller av fakturor som gjorts för att kontrollera egenattestering av fakturor, så finns det anmärkning på 3 st. För att minska risken för fortsatt felaktig attestering har berörd person informerats.

Vid kontroll av kompetensförsörjning har sökningsunderlaget till bristyrken som projektledare, tekniker och kockar inte varit så stora. I några fall har rekryteringar dragit ut på tiden då kandidater har fått erbjudanden hos befintlig arbetsgivare. För att tillgodose kompetensförsörjning har verksamheter till viss del valt att internutbilda personal.

Vid kontroll av korrekta löneutbetalningar har checklista införts inför lönekörning och använts för det mesta i samband med varje lönekörning. Kvalitativa kontroller och kvalitetssäkring har inte kunnat prioriteras pga. upplärning av nya medarbetare och högt arbetstryck. Det största skälet till runt 20 löneskulder i månaden är att tidsregistrering inte utförs av medarbetare i kommunen i tillräckligt stor utsträckning.

Vid kontroll av fel och brister i lekplatsutrustning har granskningen försenats på grund av stor arbetsbelastning och kommer ske under första kvartalet 2024.

### 6.2 Uppföljning av internkontrollplanen

#### Nämndens övergripande risker

Risker	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Missnöjda kunder	Arsavstämning	Se sammanfattning under Uppföljningsmomentet "Genomgång av kundnöjdhet" nedan. Såväl SKR:s (Sveriges kommuner och regioner) undersökning Insikt som Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet visar att Mark utvecklats där vi kan se en bred och positiv trend vad gäller både kommunens myndighetsutövning och kommunen som helhet.
	Genomgång av kundnöjdhet	<b>Synpunkter</b> Verksamheten har fått totalt 79 synpunkter, lika många som föregående år. De flesta synpunkter gäller gator och vägar och parker/utemiljö. <b>Kost och städ</b> Trenden är att barn, elever och äldre blir nöjdare med maten. Elevernas nöjdhet är ett resultat av bl.a. mer dialog och menyutveckling. Barnens favoriträtter har fått större plats i menyn. Intern kunder är överlag nöjda med städningen men resultatet skiljer sig åt beroende på skola och åldersspann. Ett stort åldersspann gör att elever upplever det lite stökigare till exempel när det är dags för mellanmål. <b>Felanmälan</b> Felanmälan är på samma nivå som tidigare år, ca 2000 totalt. De flesta är till gata/park.
IT säkerhetsrisker	Genomgång av IT-säkerhet	Överlag stabilt. Efter en systempåverkande händelse under helg togs en samlad lägesbild och åtgärdsplanering fram tillsammans med IT- och digitaliseringsenheten.
Bristande leveransförmåga kopplat till resurser	Genomgång av budgetunderlag och budgetberedning	Nämnden har tydliggjort behov i särskilt budgetunderlag liksom förtydliganden i samband med budgetberedning.
Ramuppräknig 2 % skattefinansierade tjänster	Genomgång av budgetunderlag, budgetberedning samt rapportanalys	Nämnden har tydliggjort problematiken med att inte få ersättning för kostnader som är svåra att påverka, så som tex kapitalkostnader.

## Ekonomi

Risk	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Chefer beslutsattesterar "egna" kostnader såsom resor, utbildning mm	Granskning av beslutsattest gällande chefers egna kostnader	Granskning utförd och 3 av 50 kontrollerade fakturor har attesterats på ett sätt som inte har följt rutinerna. Berörda personer har informerats för att minska risken att det händer igen.

## Personal

Risk	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Felaktig löneutbetalning	Att kontrollen av tidsrapporter utförs följs upp i samband med uppföljning av mål	Kontrollen av tidsrapporter har löpt under året liksom arbetet med att öka andelen korrekta underlag ska skickas in till lön. Att införa digital rapportering är en lösning som kräver resurser och stöd. Fram tills dess fortsätter Löneservice att informera och förtydliga hur rapporten skall fyllas i på ett korrekt sätt.
	Kontroll av att rutin följs	Checklista inför lönekörning är känd och används för det mesta i samband med varje lönekörning. Kvalitativa kontroller och kvalitetssäkring har inte hunnit att prioriteras pga. uppläring av nya medarbetare och högt arbetstryck. Det största skälet till runt 20 löneskulder i månaden är att tidsregistrering inte utförs av medarbetare i kommunen i tillräckligt stor utsträckning.
Kompetensbrist	Genomgång av rekryteringar	Sökningsunderlaget till bristyrken som projektledare, tekniker och kockar är inte så stora. I några fall har rekryteringar dragit ut på tiden då kandidater har fått erbjudanden hos befintlig arbetsgivare.

## Administration

Risk	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Styrdokument är okända, blir inaktuella och ger felaktig information	Årlig granskning av gällande styrdokument	Granskning har genomförts. Två styrdokument är under omarbeting. Ytterligare något behöver uppdateras med avseende på bilagor.

## Vatten- och avloppsförsörjning

Risk	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Aktuella tillstånd för vattenuttag (vattendomar) följs inte	Granskning av att det finns en rutin över hur uppföljning sker varje kvartal och att den följs.	Dygnskontroll sker genom tillsyn av nattförbrukning av tekniker enligt driftinstruktioner.
Aktuella tillstånd på avloppsreningsverken följs inte	Granskning av att det finns en rutin över hur uppföljning ska ske varje kvartal	Arbetet utförs, men en skriftlig rutin behöver tas fram.
Brister i installation och ledningsnät i samband med anslutning av servis. Förorenat vatten kan komma in i det kommunala ledningsnätet med risk för sjukdom som följd.	Kontroll av att en arbetsrutin för arbete i schakter med vattenledningar finns och tillämpas.	Äldre rutin och checklista finns och följs, men det kan finnas behov av revidering.
En ökad tillrinning vid kraftig nederbörd och snösmältning	Intervju av enhetschef rör nät arbetar utifrån strategin för att minska tillskottsvatten och att uppföljning av åtgärder rapporteras in till miljönämnden årligen i samband med miljörapporteringen.	Åtgärder rapporteras årligen.
Felaktig provtagning eller laboratorieanalys	Uppföljning av att rutiner följs samt ackrediteringskontroll	Provtagningsrutin har reviderats. Kontroll av ackreditering har genomförts.
Risk att vattentätker inte har tillräcklig kapacitet under torrår.	Kontroll av att VA-verkens larm fungerar och att rutin för alarmnivåer är kända och följs.	Rutin finns och under torra utökas antalet mätningar.
Risk för felaktig information till kunder och entreprenörer.	Kontroll av rutinen Process VA--anslutningar och tillhörande information är uppdaterad och används	Rutin finns men behöver uppdateras. Checklista för olika informationsutskick behöver tas fram. Blanketter ses över regelbundet. Stickkontroll har utförts i anslutningsärenden.
Anslutningsavgift faktureras inte efter att förbindelsepunkt har meddelats	Kontroll av att 10 genomförda anslutningar är fakturerade och att rutin för debitering av anslutningsavgift är känd och följs	Rutin finns. Kontroll av meddelande om förbindelsepunkt och debitering är genomförd.
Risk för att dataintrång och sabotage som påverkar övervakningssystemet och dricksvattenleveransen.	Kontrollera att rutin är framtagen och följs	Rutin för rapportering till MSB är framtagen och känd. Säkerhetsanalys enligt krav i NIS-direktivet är framtagen. Arbetet pågår för ytterligare förbättringar.
Risk att vi inte får provsvar på vattenprover som vi lämnar in för analys	Kontrollera att rutin för provtagning och uppföljning av vattenprover följs av enhetschef VA-verk som ansvarar för detta. Kontrollera med enhetschef VA-verk att vi tagit och fått analysvar på vattenprover vi skall ta enligt godkänt kontrollprogram av miljönämnden.	Rutinen för provtagning och uppföljning följs. Granskning genomförs kontinuerligt.

## Avfallsverksamhet

Risker	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Aktuella tillstånd för AVC följs inte	Granskning av att det finns en rutin över hur uppföljning ska ske varje kvartal	Rutin för uppföljning av villkor och tillstånd varje halvår finns. Mål om uppföljning varje kvartal uppfyllt. I övrigt finns rutin som är tillräcklig för att uppfylla målet.
Felsorterat avfall	Kontroll att personal informerar kunder om vikten av att inte slänga i brännbartcontainern om annan container för materialåtervinning kan användas i stället.	Information ges, men behov finns av mer kundinriktat informationsarbete.

## Trafik

Risker	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Olyckor på kommunala GC-vägar och vägar med anledning av dålig sikt och framkomlighet	Uppföljning av att besiktning skötts enligt plan samt att rutin avseende information följs	Rutinen följs med både muntlig och skriftlig information. Den senare i form av broschyr i brevlådan.

## Grön miljö

Risker	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Fel och brister i lekutrustning leder till att barn och vuxna skadas	Följs upp årligen genom intervju av enhetschef gata/park	På grund av stor arbetsbelastning kommer granskning ske under första kvartalet 2024.

## Lokalförsörjning

Risker	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Brukarnas behov av lokaler kan inte tillgodoses med anledning av akuta skador	Säkerställa att inbyggda kontrollmoment fungerar	Granskning av ronderingspärmar gjord stickprovsmässigt vid medarbetarsamtal. Fungerar överlag tillfredställande, introduktion av nya medarbetare behöver förstärkas.

## Måltidsförsörjning

Risker	Uppföljning	Resultat av uppföljning 2023
Ökat matsvinn	Uppföljning via statistik	Vi har som mål att minska matsvinnet med hälften enligt Agenda 2030. Senaste mätning visade 45g/port och målet är 35g/port. Varje kök arbetar dagligen med att minska sitt svinn genom hela kedjan från inköp till servering.

## 7 Personal

### Omvärldsfaktorer

Arbetsförmedlingens uppgifter visar att svårigheterna att rekrytera rätt kompetens har varit stora under det senaste året. Läget består även under lågkonjunkturen med ökande arbetslöshet eftersom obalanser funnits på den svenska arbetsmarknaden under lång tid. Verksamheten hade hoppats på att kunna locka tex projektledare och tekniker men bristen på kompetens medför att arbetsgivare i större utsträckning värnar om att behålla sin personal och erbjuder förmånliga villkor för att få dem att stanna. Bristituationen syns i hela landet och förvaltningen konkurrerar både med den privata och offentliga sektorn om arbetskraften.

### Identifierade bristyrken och åtgärder

Bristyrken är:

- tekniker (speciellt inom el och styr- och regler)
- VA-ingenjörer
- projektledare VA och lokalförsörjning
- kockar
- städpersonal
- Systemförvaltare för löneadministration och med kommunal erfarenhet
- Löneadministratörer med kommunal erfarenhet

Åtgärder som genomförts och genomförs för att tillgodose denna kompetens:

- lönesatsning för att bli konkurrenskraftiga i förhållande till omvärlden
- vidareutveckla interna talanger
- nyttjat omställningsfonden för utbildning
- samarbete med arbetsförmedling samt kommunens arbetsmarknadsenhet
- samarbete med yrkesskolor
- erbjuda lärlingsplatser till yrkesutbildning (kockar)
- ta emot praktikanter för att locka studenter att börja i kommunen efter slutförd utbildning
- skapa förutsättningar för trivsel och engagemang genom bla. det systematiska arbetsmiljöarbetet och en god organisatorisk och social arbetsmiljö samt arbete med handlingsplaner kopplade till tidigare medarbetarenkäter
- möjlighet för vissa yrken till distansarbete för att attrahera medarbetare med längre pendlingsavstånd
- kvalitetssäkra alla delar från rekrytering och introduktion till kompetensutveckling. Exempel på insats är vidareutveckling av introduktionsplaner för att ge en god start i arbetet.

### Arbetssätt och effektivitet

De senaste åren har utveckling av interna processer och arbetssätt skett genom bla. att:

- I-pads införts till driftpersonal gata/park för digitala arbetsordrar, tidsredovisning liksom tillgång till kartmaterial i fält.
- VA-verkens driftövervakningssystem för säkrare kommunikation och larm mellan anläggningarna har upgraderats.
- Nytt projektledningsverktyg har införts.
- Kostdatasystem införts som omhändertar matsedelsplanering, recept och kalkyler med näringsvärdesberäkningar, beställningar mm.
- Ett digitalt system tar hand om egenkontrollen för säker mat och livsmedelshygien samt möjliggör e-learning inom livsmedelshygien.
- Implementering av digitalt städverktyg pågår där städaren har en digital städplan tillsammans med funktioner såsom kvalitetskontroller och kundportal.
- Ett antal städrobotar har införts.
- Robotisering har införts genom självgående gräsklippare på ett antal fotbollsplaner

### Frisknärvaro och sjukfrånvaro

Inom förvaltningen ligger frisknärvaron, dvs andel anställda med max 5 sjukdagar, på 48 % jämfört med kommunen totalt på ca 52 %. Frisknärvaron har förbättrats jämfört föregående år men är lägre än under pandemiåren. Läget såg bättre ut under första halvåret men under hösten har både covid och säsongsinfluensa påverkat. Frisknärvaron är högst inom avfallsverksamheten, drygt 85 %, en liten grupp bestående av totalt ca 5 medarbetare med arbete och kundkontakter mestadels utomhus. Kost och städ är den största medarbetargruppen inom förvaltningen med en frisknärvaro på drygt 42 %. Dessa grupper arbetar mestadels inomhus och träffar många olika människor med risk för att bli smittade. Friskvårdssatsning för att stärka fysiskt välmående i kombination med medicinska kontroller påbörjades under 2023 i samarbete med företagshälsovården.

Sjukfrånvaron ligger totalt på 6,2 % jämfört kommunen totalt på 7,4 %. Sjukfrånvaron har gått ned något jämfört med 2022 men ligger i nivå med åren dessförinnan. Sjukfrånvaron för män är något högre än för

kvinnor. Sjukfrånvaron är högst inom lokalförsörjningen (8,2 %) och behöver analyseras vidare. Långtidsfrånvaron beror på olika faktorer, främst sjukdom och icke arbetsrelaterade operationer, men också på ett par skador som uppstått i arbetet.

#### **Andelen tillsvidareanställda och genomsnittlig sysselsättningsgrad**

Andel tillsvidareanställda med heltid är 84,6 % där drygt 97 % av männen är tillsvidareanställda med heltid mot 79 % av kvinnorna. Det är inom kost och städ som flest arbetar deltid men enträget arbete i riktning mot den s.k. Heltidsresan har successivt ökat andelen som arbetar heltid.

#### **Insatser för att uppfattas som attraktiv arbetsgivare**

En bra och inspirerande arbetsmiljö som möjliggör utveckling bidrar till att skapa en attraktiv arbetsplats. Arbetet med att utveckla medarbetare innebär att identifiera behov, planera samt genomföra kompetensutveckling. Genomförda medarbetarsamtal är viktiga i detta arbete där utveckling sedan sker både individuellt och på gruppnivå. Exempel på genomförda utvecklingsåtgärder är utvecklingsdagar inom kost och städ med tema samarbete och bemötande, utbildning i digital mognad med stöd av Omställningsfonden och Arbetsmarknadscenter, internutbildning inom lön. Ledarakademin är en annan åtgärd för att utveckla framtida ledare.

## 8 Ekonomi

### 8.1 Driftredovisning

Tabell driftsredovisning

				Budget	
<b>Totalt</b>					
Intäkter	383,9	406,3	425,2	409,5	15,7
Personalkostnader	-142,4	-147,8	-160,5	-165,1	4,6
Övriga kostnader	-293,5	-320,5	-328,2	-304,9	-23,3
<b>Nettokostnader</b>	<b>-52,0</b>	<b>-62,0</b>	<b>-63,5</b>	<b>-60,5</b>	<b>-3,0</b>
Jämförelsestörande post gata	-	-	-3,7	0	-3,7
<b>Nettokostn. inkl. jämförelsestörande post</b>	<b>-52,0</b>	<b>-62,0</b>	<b>-67,2</b>	<b>-60,5</b>	<b>-6,7</b>
<b>Nämnd &amp; ledning</b>					
Intäkter	1,1	1,0	1,3	1,7	-0,4
Personalkostnader	-3,2	-3,2	-4,7	-7,0	2,3
Övriga kostnader	-1,4	-1,3	-2,1	-2,7	0,6
<b>Nettokostnader</b>	<b>-3,5</b>	<b>-3,5</b>	<b>-5,5</b>	<b>-8,0</b>	<b>2,5</b>
<b>Verksamhetservice</b>					
Intäkter	27,5	27,5	27,9	28,9	-1,0
Personalkostnader	-12,7	-13,1	-14,2	-14,1	-0,1
Övriga kostnader	-16,8	-16,4	-16,9	-17,2	0,3
<b>Nettokostnader</b>	<b>-2,0</b>	<b>-2,0</b>	<b>-3,2</b>	<b>-2,4</b>	<b>-0,8</b>
<b>Gata &amp; Park</b>					
Intäkter	27,9	31,4	18,0	9,1	8,9
Personalkostnader	-15,3	-16,6	-17,8	-19,5	1,7
Övriga kostnader	-56,3	-61,3	-48,3	-37,7	-10,6
<b>Nettokostnader</b>	<b>-43,7</b>	<b>-46,5</b>	<b>-48,1</b>	<b>-48,1</b>	<b>0,0</b>
Jämförelsestörande post	-	-	-3,7	0	-3,7
<b>Nettokostnader inkl. jämförelsestörande post</b>	<b>-43,7</b>	<b>-46,5</b>	<b>-51,8</b>	<b>-48,1</b>	<b>-3,7</b>
<b>Lokalförsörjning</b>					
Intäkter	199,9	213,9	234,7	229,3	5,4
Personalkostnader	-23,2	-23,4	-25,7	-27,8	2,1
Övriga kostnader	-177,3	-194,1	-205,8	-202,7	-3,1
<b>Nettokostnader</b>	<b>-0,6</b>	<b>-3,6</b>	<b>3,2</b>	<b>-1,2</b>	<b>4,4</b>
<b>Kost &amp; Städ</b>					
Intäkter	127,5	132,5	143,3	140,5	2,8
Personalkostnader	-88,0	-91,5	-98,1	-96,7	-1,4
Övriga kostnader	-41,7	-47,4	-55,1	-44,6	-10,5
<b>Nettokostnader</b>	<b>-2,2</b>	<b>-6,4</b>	<b>-9,9</b>	<b>-0,8</b>	<b>-9,1</b>

#### Analys av driftredovisning

Teknik- och servicenämndens totala nettokostnadsbudget uppgick till 60,5 mnkr. Årets utfall är ca. 67,2 mnkr eller 111 % av nämndens budget vilket innebär ett redovisat underskott om totalt ca. -6,7 mnkr. Nämndens resultat belastas med 3,7 mnkr till följd av besluten om medfinansiering av dels gång- och cykelväg i Torestorp och dels förbifart Skene. Se mer om det nedan under avsnittet om gata och park. Dessa kostnader har inte funnits budgeterade 2023 och ska räknas bort från resultatet för att få jämförbarhet. Då får man en budgetavvikelse på -3,0 mnkr och en nettokostnadsökning mellan åren på 2,4 %. Intäkterna har ökat med 4,7 % och kostnaderna, exklusive medfinansieringen, med 4,4 %.

Likt föregående år ligger den största budgetavvikelse på kost- och städverksamheten som redovisar ett underskott om 9,1 mnkr i förhållande till budgeterat resultat om 0,8 mnkr. Kostverksamheten har även i år, likt föregående år drabbats hårt av ökade kostnader. En ökad arbetsgivaravgift, samt ökade livsmedels- och materialkostnader samtidigt som intäkter inte räckt till för att täcka kostnaderna.

Lokalförsörjningen redovisar ett överskott om ca. 4,4 mnkr i förhållande till budgeterade medel. Överskottet går att härleda till ökade intäkter i form av elstöd och extradebitering av köpande nämnder, samt lägre kostnader för personal och energi än budgeterat.

Det förändrade världsläget har haft stor påverkan på inköpspriser under 2022 och 2023 vilket påverkar möjligheten att hålla en budget i balans. Kommunfullmäktige beslutade i juni att nämnden fick tillåtelse att debitera köpande nämnder med ytterligare 10,1 mnkr. Köpande nämnder fick i sin tur utökade ramar för att



hantera dessa extra kostnader. Även ett tillfälligt elstöd betalades ut 2023 till teknik- och servicenämndens skattefinansierade verksamheter om 5,8 mnkr. Utan dessa tillskott skulle det innebära att nämnden redovisade ett underskott motsvarande 22,5 mnkr istället för nuvarande 6,7 mnkr.

I aprilrapporten var nämndens prognos ett utfall på -17,9 mnkr. Efter tillskott med 10,1 mnkr stannade prognosen på -7,8 mnkr. Kommunfullmäktige beslutade den 15 juni (§ 117/2023) att teknik- och servicenämnden skulle förbättra prognosen med "1 % av bruttokostnaderna (4 mnkr)". Beslutet innebär att nämnden maximalt får gå med 3,8 mnkr i underskott. Genom slutresultatet på -3,0 mnkr (exklusive medfinansieringen) så har nämnden uppnått kravet.

### **Nämnd & ledning**

Utfallet för nämndsverksamheten är 1,5 mnkr, vilket följer budget väl.

Ledningsverksamhetens lämnar ett överskott om 2,5 mnkr. Överskottet beror främst på lägre personalkostnader som går att härleda till senarelagda och uppskjutna rekryteringar. Nämndens budgetreserv om närmare 0,9 mnkr har lämnats kvar på ledningsverksamheten för att täcka en del av det underskott som verksamheterna redovisar.

### **Verksamhetsservice**

Verksamhetsservice visar ett underskott om 0,8 mnkr, vilket främst beror på höga personalkostnader inom löneservice och kontaktcenter, där kontaktcenters och löneservice personalkostnader är 0,4 mnkr respektive 0,6 mnkr högre än budgeterade medel. Anledningen är främst stärkt bemanning på löneservice och Kontaktcenter på grund av mycket hög arbetsbelastning. Utökning av arbetsuppgifter har skett genom åren utan att öka bemanningen vilket bland annat lett till hög sjukfrånvaro, omfattande rekryteringsprocesser samt avsaknad av resurser för att effektivisera och digitalisera mera. En säkrare receptionslucka i kommunhuset Kinnaström samt bättre digitala arbetsförutsättningar för systemförvaltare lön har också bidragit till högre kostnader än budgeterat samtidigt som dessa åtgärder avser att effektivisera arbetssätt.

### **Gata & Park**

Verksamhet gata och park visar ett underskott på 3,7 mnkr. Underskottet beror helt på två projekt som kommunen medfinansierar till Trafikverket; ny gång- och cykelväg i Torestorp som belastar resultatet 2023 med 1,8 mnkr samt förbifart Skene som belastar med 1,9 mnkr.

Avtalen med Trafikverket om medfinansieringen har fattats under 2023 och då ska kommunen i sin redovisning antingen ta hela kostnaden på året, eller fördela den framåt. För Torestorp är bedömningen att byggnation startar 2027 eller 2028 och kostar kommunen ca 8,5 mnkr, Trafikverket står för resten, ca 13,3 mnkr. Gata och park kommer därmed ha en årlig kostnad på 1,8 mnkr under ytterligare fyra år. Kostnaden har inte varit budgeterad 2023. För åren 2024 och framåt antas att teknik- och servicenämnden kompenseras för dessa kostnader, på samma sätt som för övriga tillkommande kapitalkostnader.

Kommunen har tecknat avtal med Trafikverket om att planlägga Förbifart Skene. Arbetet utförs fram till 2026/2027 och kommer preliminärt att kosta kommunen 33 mnkr på 2019 års prisnivå. Beloppet är indexerat till att totalt landa på 46,5 mnkr och är periodiserat på 25 år vilket innebär att 1,9 mnkr belastat gata och park 2023. Denna kostnad har inte varit budgeterad 2023 och på samma sätt som för Torestorp så antas att nämnden kompenseras för detta under åren 2024 och framåt.

Exklusive ovan så är utfallet för gata och park -2 000 kr, dvs. så nära noll man kan komma. Under året fick verksamheten ett elstöd på 1,4 mnkr. Elkostnaden blev 4,8 mnkr, något lägre än föregående år då dessa blev 5,0 mnkr. Kostnaden är främst kopplad till gatubelysning.

Nettokostnaderna för gata och park, exklusive medfinansieringen, ökade med 3,5 %. Om man också räknar bort elstödet ökade nettokostnaderna med 6,5 %.

Personalkostnaderna blev 17,8 mnkr, vilket är ca 7,0 % högre än 2022. Kapitalkostnaderna blev 18,3 mnkr vilket är 0,8 mnkr mer än 2022. Kostnader för medfinansiering ingår inte.

Kostnader för snöröjning (och halkbekämpning) uppgick till 4,0 mnkr 2023 vilket är 0,9 mnkr mer än 2022. I dessa siffror ingår endast köpt snöröjning samt salt och flis. Jämfört med budget är det en negativ avvikelse på 0,7 mnkr.

### **Lokalförsörjning**

Lokalförsörjningsverksamheten redovisar per sista december 2023 ett ekonomiskt överskott gentemot budget om 4,4 mnkr. I nämndplanen för 2023 fanns ett initialt budgeterat anpassningskrav om 12,8 mnkr. 2022 redovisade lokalförsörjningen ett ekonomiskt underskott om 3,2 mnkr.

Det positiva resultatet för 2023 härleds framför allt till nedan faktorer av främst tillfällig karaktär.

- Ett statligt elstöd på motsvarande 4,3 mnkr. Bidraget är tillfälligt och inget verksamheten kan räkna med i framtiden.
- Lägre energikostnader än budgeterat som genererat ett överskott om 3,4 mnkr. I jämförelse med utfallet 2021 har kostnaderna för energi ökat med 18 %. Anledningen till minskade energikostnader 2023 är en mix av minskad förbrukning, kommunens elstrategi (lägre pris/kWh än budgeterat) och ökad solproduktion.
- Tillåtelse genom politiskt beslut att tilläggsdebitera köpande nämnder motsvarande 5,1 mnkr, med hänvisning till de ökade energikostnaderna.
- Tillfälliga vakanser inom både ledning/administration men också inom fastighetsskötseln, vilket tillsammans genererat överskott om ca 2,1 mnkr.
- I jämförelse med budget har kostnader kopplat till utredningar av framtidens kontorsarbete och stöd vid färdigställande av underhållsplaner genererat ett överskott.

Lokalförsörjningen omsätter ca 200 mnkr. Av dessa utgör ca 70 mnkr (34 %) kapitalkostnader, 51 mnkr (24 %) avser externt inhyrda lokaler och energi/VA/Avfall avser 32 mnkr (16 %). Resterande del av omsättningen avser framför allt personal, driftunderhåll samt skötsel och säkerhetsåtgärder. Flertalet av dessa kostnadsposter är svåra att påverka på kort sikt. De senaste årens prisutveckling inom de tjänster och varor som lokalförsörjningen bekostar har för vissa poster ökat markant, såsom el, byggmaterial och hyror. Prisutvecklingen har varit betydande i jämförelse med nivån på interna hyror som nämnden tillåtit debitera de senaste åren.

Verksamheten ser möjligheter att bidra till att stärka kommunens ekonomiska resultat som helhet på framför allt lång sikt. Exempelvis genom ett gott planeringsarbete för att undvika eller minimera tillfälliga lokaler vid kommande byggprojekt samt att bidra till ett effektivt lokalutnyttjande.

2024 går lokalförsörjning in i verksamhetsåret med ett anpassningskrav om 10,8 mnkr utifrån beslut om nämndplan 2024-2025. Konsekvenserna av dessa krav på anpassningar beskrivs i avsnittet om budgetunderlag.

## **Kost & Städ**

Kost- och städverksamheten redovisar ett helårsutfall med underskott om 9,1 mnkr varav kost 8,6 mnkr och städ 0,5 mnkr.

Intäkterna är 2,8 mnkr högre än budgeterat och inkluderar även 5 mnkr som redovisats som bidrag för att kompensera för de ökade livsmedelspriserna.

Kostverksamheten har ett underskott på 5,5 mnkr som orsakas av prisökning på livsmedel och förbrukningsmaterial vilka är 7,7 mnkr högre än budgeterat. Städverksamhetens underskott på 2,0 mnkr beror framför allt på ökade kostnader för förbrukningsmaterial.

Personalkostnaderna är 1,4 mnkr högre än budgeterat och har påverkats av vårens lönerrevision med en högre löneutveckling än budgeterat. Verksamheten har försökt hantera kostnadsutvecklingen med att inte ersätta alla timmar vid frånvaro samt att inte ersätta vakanser.

Helårsutfallet för övriga kostnader, främst livsmedel, förbrukningsmaterial och transporter, är 10,5 mnkr högre än budgeterat. Livsmedelskostnaden är 29 mnkr jämfört budgeten på 23 mnkr och 3,5 mnkr högre än föregående år.

Förbrukningsmaterial redovisar ett utfall som är 3 mnkr högre än föregående år. Inköpen har präglats av en fortsatt prisökning på framför allt papper och kem.

Årets transportkostnader uppgår till 3,3 mnkr vilket är 0,4 mnkr högre än budget. Detta beror på högre indexering än budgeterat samt behov av utökning av körning inom förskolor vid tillfälliga lokaler/paviljonger.

Utbildning- och friskvårdsinsatser har prioriterats under året i balans med budget.

Caféverksamheten har för året ökade intäkter jämfört budget samtidigt som personal och övriga kostnader varit något lägre. Utfallet bidrar därmed till ett utfall med överskott om knappt 0,1 mnkr.

## 8.2 Uppföljning av avfallsverksamheten

Belopp i miljoner kronor (mnkr)	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse
Intäkter	31,9	38,4	43,1	39,9	3,2
Personalkostnader	-4,9	-5,1	-5,5	-5,5	0,0
Entreprenadkostnader	-23,7	-24,4	-25,2	-25,6	0,4
Övriga kostnader	-7,2	-8,3	-9,7	-7,8	-1,9
Kapitalkostnader	-1,4	-1,8	-1,8	-2,0	0,2
Nettokostnader	-5,3	-1,2	0,9	-1,0	1,9
Resultatreglering	5,3	1,2	-0,9	1,0	-1,9
<b>Resultat efter reglering</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>

Avfallsverksamheten visade ett positivt resultat med 0,9 mnkr (dvs nettokostnaden i tabellen ovan). Budgeterat resultat var -1,0 mnkr vilket alltså överträffades med 1,9 mnkr. Störst avvikelse finns bland intäkterna som var 3,2 mnkr bättre än budget. En orsak var att kommunstyrelsen den 27 september (§ 155) beviljade en ersättning på 1,0 mnkr för att täcka kostnader för att hantera lakvattnet från deponin vid Skene skog. Hantering av gamla deponier ska normalt sett belasta skattekollektivet och inte dagens avfallskunder. Deponin läcker stora mängder lakvatten som behöver renas vid kommunens reningsverk. Totalt har dessa kostnader uppgått till 1,3 mnkr 2023. Utöver det har en del utredningar gjorts kring hur deponin ska tätas och hur lakvattnet ska omhändertas. Dessa kostnader har uppgått till 0,3 mnkr 2023. Utöver det har diverse åtgärder gjorts på brunnar i anslutning till deponin. Totala kostnader 2023, inkl. lakvattnet har uppgått till 1,8 mnkr varav skattekollektivet täckte 1,0 mnkr och avfallskollektivet 0,8 mnkr.

Taxeintäkterna är bättre än budgeterat. Så var fallet även 2022 och budgeten 2023 var även den försiktigt lagd. Jämfört med 2022 har dessa intäkter ökat med runt 9 %, samtidigt ökade taxorna med 7 % (utom för slam som ökades med 5 %).

Försäljning av grovavfall och returpapper var sammanlagt 2,0 mnkr 2023 vilket var ungefär som 2022 och runt 0,3 mnkr bättre än budgeterat.

Kostnaderna till entreprenörerna var något lägre än budgeterat och runt 2,9 % högre än föregående år. Man kunde kanske väntat sig en större kostnadsökning men ersättningarna var ganska höga 2022 pga. extra utbetalningar till entreprenörerna till följd av pandemin och de höga bränslepriserna. Ökningen till 2023 blir då mer måttlig.

Personalkostnaderna följde budget.

De övriga kostnaderna var högre än budgeterat och klart högre än föregående år (17 %). Här finns bl.a. kostnader för lakvattnet på 1,3 mnkr som var ungefär dubbelt så högt som 2022, till följd av stor nederbörd. Kostnader för juridisk rådgivning var 0,5 mnkr vilket var lägre än året innan (0,9 mnkr). Det finns en kvarvarande tvist med en tidigare entreprenör, som ännu inte har tagits upp i domstol, sannolikt sker det under 2024.

Överskottet för avfallsverksamheten 2023 på 0,9 mnkr innebär att det ackumulerade underskottet från tidigare år på 1,6 mnkr minskar till 0,7 mnkr. Underskottet uppstod 2021 och ska alltså återställas senast 2024 enligt praxis. I nämndplanen för 2024 är det budgeterat med ett överskott på 0,4 mnkr vilket betyder att underskottet nästan återställs, det finns en rest kvar på 0,3 mnkr.

Prognoserna under året har varierat. I april var prognosen minus 0,6 mnkr, i augusti plus 0,6 mnkr och i oktober plus 1,3 mnkr. Enligt kommunstyrelsens beslut från maj skulle prognoserna förbättras även för de taxefinansierade delarna. Genom att gå från -0,6 mnkr till ett utfall på plus 0,9 mnkr har avfallsverksamheten uppnått det.

### 8.3 Uppföljning av vatten- och avloppsverksamheten

Belopp i miljoner kronor (mnkr)	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse
Taxeintäkter	71,7	76,2	77,2	78,9	-1,7
Periodiserade anslutn.avg	1,3	1,6	1,8	1,7	0,1
Bidrag	0,4	0,3	3,0	0,2	2,8
Övriga intäkter	9,1	9,3	10,9	9,4	1,5
<b>Summa intäkter</b>	<b>82,5</b>	<b>87,4</b>	<b>92,9</b>	<b>90,2</b>	<b>2,7</b>
Personalkostnader	-21,2	-21,5	-24,1	-24,1	0,0
Konsultkostnader	-2,3	-2,1	-3,0	-3,1	0,1
Elkostnader	-6,1	-9,0	-9,8	-9,2	-0,6
Kemikaliekostnader	-1,5	-1,6	-2,3	-1,7	-0,6
Övriga kostnader	-26,1	-30,7	-34,1	-30,3	-3,8
OH-kostnader	-4,8	-4,7	-4,6	-4,6	0,0
Avskrivningar, övr	-11,6	-12,2	-13,2	-14,8	1,6
Avskrivningar, ÖFL	-5,2	-5,5	-5,6	-5,6	0,0
Räntor, övr	-3,7	-3,1	-4,1	-4,2	0,1
Räntor ÖFL	-2,7	-2,3	-3,0	-3,4	0,4
<b>Summa kostnader</b>	<b>-85,2</b>	<b>-92,7</b>	<b>-103,8</b>	<b>-101,0</b>	<b>-2,8</b>
<b>Resultat</b>	<b>-2,7</b>	<b>-5,3</b>	<b>-10,9</b>	<b>-10,8</b>	<b>-0,1</b>

Resultatet för VA-verksamheten är ett underskott på -10,9 mnkr. Eftersom årets budget var beslutad till -10,8 mnkr innebär resultatet en avvikelse på måttliga -0,1 mnkr. Jämfört med budget blev taxeintäkterna 1,7 mnkr lägre än budgeterat. Trots en beslutad taxehöjning på 5,0 % så ökade taxeintäkterna endast med 1,3 % jämfört med 2022. Orsaken är att volymen sålt vatten har minskat, kunderna förbrukade i snitt 139 liter vatten per dygn 2023 vilket är runt 4 % mindre än året innan. Antal nya fastigheter som anslöts var också lågt om man jämför med tidigare år, 36 fastigheter i form av mestadels småhus samt 51 lägenheter tillkom.

VA-verksamheten fick 2,8 mnkr i statligt elstöd vilket inte var budgeterat. Utan detta hade resultatet blivit 2,8 mnkr sämre.

Övriga intäkter i tabellen ovan på 10,9 mnkr är nästan enbart interna intäkter, till stor del från VA-verksamheten självt, motsvarande kostnader finns bland personalkostnaderna eller de övriga kostnaderna.

Personalkostnaderna följer budget, men är ca 12 % högre än 2022. En orsak är att personalens tid i lägre grad belastat olika investeringsprojekt för att i stället belasta driften 2023. Exklusive den effekten är det en kostnadsökning på 9 % i stället. Om man även exkluderar effekten av högre pensionskostnader och årets löneökningar så är det en ökning med runt 1,2 årsarbetare mellan åren. Det är en nettoökning, dvs. det har funnits vakanser på vissa delar och öknings på andra.

Elkostnaderna var 0,8 mnkr högre än 2022 eller drygt 8 %. En orsak är stor nederbörd som skapade stort inläckage och mer behov av pumpning. Kemikaliekostnaderna ökade med hela 47 % pga. högre priser från leverantörerna.

De övriga kostnaderna var höga jämfört med tidigare år och avvek mot budget med -3,7 mnkr. Det är flera åtgärder i form av underhåll, reparationer och lagningar av rörnät som förklarar det.

Avskrivningskostnaderna ökade men inte i samma grad som det var budgeterat och gav ett överskott på 1,6 mnkr. Räntekostnaderna ökade, till stor del pga. den ökade internräntan från 1,00 till 1,25 %.

VA-verksamhetens underskott med 10,9 mnkr innebär att det ackumulerade överskottet från 2022 på 0,4 mnkr byts till ett underskott på 10,5 mnkr. Enligt praxis ska det återställas inom tre år och ett arbete pågår med att utreda den långsiktiga finansieringen. Inför 2024 är taxan beslutad att höjas med 7 %, men det kommer i nuläget inte att räcka för att finansiera verksamheten under 2024. Följaktligen kommer det ackumulerade underskottet att öka ytterligare. Det finns inte i nuläget några avsatta medel 2024 för att skattefinansiera verksamheten.

För att minska underskottet kan det vara lämpligt, förutom att utreda kostnaderna, eventuell skattefinansiering och nivån på taxan, att även utreda en annan fördelning av taxehöjningen mellan fast respektive rörlig del.

## 8.4 Investeringsredovisning

Investeringsprojekt	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetavvikelse 2023
Vatten- och avloppsförsörjning	142,3	78,2	64,1
Överföringsledningar	14,4	5,7	8,7
Exploateringsinvesteringar VA	22,0	11,9	10,1
Avfallshantering	4,0	6,2	-2,2
Gata och park	20,0	19,7	0,3
Gång och cykelvägar	9,0	4,1	4,9
Övriga investeringar	8,6	7,7	0,9
Lokaler	222,9	222,1	0,8
<b>Summa</b>	<b>443,2</b>	<b>355,6</b>	<b>87,6</b>

### VA

VA-verksamheten investerade för totalt 95,8 mnkr (78,2+5,7+11,9), vilket är 82,9 mnkr mindre än budgeterat. Orsaken till den stora budgetavvikelsen är att flera projekt spänner över flera år men att budgeten beslutas i ett paket år 1. T.ex. gäller det utbyggnad av VA-ledningar vid Dyrenäs som tilldelades en budget redan 2018. Arbetet påverkas av beslutet kring ledningen i Lygnern och är därmed försenat vilket gör att endast 3,6 mnkr av en budget på 14,5 är nyttjad. Överskottet på ca 11 mnkr föreslås ombudgeteras. Ett annat stort överskott, 14,6 mnkr, finns på projekt Björketorps avloppsreningsverk som härstammar från 2018-2019. Här beror förseningar på att man har utrett ifall man antingen ska renovera eller dra nya överföringsledningar, men att nybyggnation också har utretts. Markfrågan har gjort att projektet ytterligare har försenats. I nuläget är det pausat pga. budgetprioriteringar och ev. åtgärder ligger flera år fram i tiden. Se bilaga för mer detaljer kring vilka projekt det gäller.

Under året har investeringsbudgeten 2023 ökat med 12 mnkr genom beslut av kommunfullmäktige den 19 oktober 2023, § 165, för att täcka VA-utbyggnad vid Skene skog.

VA-verksamheten hade en årlig ram för mindre investeringar på totalt 30 mnkr 2023. Av den användes drygt hälften, ca 16,7 mnkr. Investeringsnivån på 95,8 mnkr är högre än 2022 (45,9 mnkr) men ungefär i nivå med de senaste fem åren. Se bilaga om investeringar för detaljer.

Nämnden begär en ombudgetering av 95,8 mnkr till 2024. (Det är en slump att beloppet för ombudgetering är lika stort som utfallet 2023.) Detaljer om vilka projekt som ombudgeteras redovisas i tjänsteutlåtandet samt i bilaga.

### Gata och park

Investeringsbudgeten för gata och park samt gång- och cykelvägar minskades från 35,7 mnkr 2022 till 29,0 mnkr 2023. Det har visat sig att det ändå blev ett överskott med totalt 5,2 mnkr 2023. Utfallet för beläggningsunderhåll gata blev 11,1 mnkr vilket är klart mer än nivåerna under 2020-2022 då det låg på i snitt 6,5 mnkr årligen.

### Övriga investeringar

Denna post består bl.a. av inköp av städ- och köksutrustning samt maskiner för fastighetsskötsel. Utfallet för detta uppgick till 2,7 mnkr. Dessutom ingår inköp av fordon och diverse utrustning inom VA, avfall och gata. Detta uppgick till 5,0 mnkr och bestod av två pickuper till gata, tre rullkomprimatorer och containrar till återvinningscentralen, en liten hjullastare och en lätt lastbil till VA. Totalt var utfallet 7,7 mnkr för posten "övriga investeringar". Fr.o.m. 2024 kommer VA, avfall och maskiner och fordon till gata att ingå i respektive verksamhets investeringsbudget och inte redovisas i en sådan här post för övriga investeringar.

### Lokaler

För 2023 finns en budget inklusive ombudgeteringar om 222,9 mnkr. Det totala utfallet ligger helt i nivå med årets budget men det finns stora avvikelser för enskilda projektbudgetar. Den del av investeringarna som benämns som *Ram för lokaler* där framför allt underhåll och andra mindre ramprojekt ingår redovisar ett utfall om 41,9 mnkr i jämförelse med budgeten om 47,7 mnkr.

Av de större projekten finns det flertalet större avvikelser gentemot budget 2023 men där prognosen för projektet som helhet inte avviker gentemot den totala budgeten. Investeringsprojektet för Nya Skeneskolan redovisar ett utfall om 134,3 mnkr men där hela budgeten ligger 2024. För investeringsprojektet Nybyggnad förskolan i Skene, Utbyggnad av skola och förskola i Björketorp samt Ny skola och förskola i Ubbhult redovisas för 2023 en lägre investeringsutgift än budgeterat men där utgifterna i stället väntas komma år. Varje investeringsprojekt kommenteras särskilt i bilaga till denna årsrapport.

Inför 2024 och 2025 begär teknik- och servicenämnden ombudgetering av flertalet projekt, även omfördelning av investeringsutrymmet inom posten *Ram för lokaler*. Samtliga av dessa beskrivs under rubriken *Budgetunderlag*.

## 9 Annan uppföljning

### 9.1 Övrig uppföljning

#### ***Uppföljning av attraktivitetsplanen***

Kommunfullmäktige antog 2015-12-17 strategidokumentet attraktivitetsplan för Marks kommun. Planen visar på utvecklingsområden och ska fungera som stöd i kommunens arbete. Attraktivitetsplanen berör teknik- och servicenämnden genom goda tjänsteleveranser inom alla ansvarsområden såsom VA, avfall, gator och parker samt tillhandahållandet av interna tjänster i form av ändamålsenliga lokaler och anläggningar, goda och näringsriktiga måltider och en lokalvård som bidrar till rena och hälsosamma miljöer. Trots att planen är relativt okänd pågår aktiviteter, som en naturlig del av drifts- och serviceuppdraget, i riktning mot kommunens vision och mål.

Nedan följer några exempel:

#### **Utvecklingsområde 1 – Människor och livsmiljö - Mark utan gränser**

Utbyggnaden av överföringsledning och lokala ledningsnät i nordvästra Mark har möjliggjort utbyggnad av nya bostäder.

Byggnation av nya skolor så som Lyckeskolan och kommande skola i Skene ger moderna och ändamålsenliga lokaler till elever och personal inom skolan. Lokalförsörjningens projektledning arbetar i nära samarbete med den interna beställaren Barn- och utbildningsförvaltningen för att skapa en bra skolmiljö.

Kundnöjdhetsmätningar visar att barn och elever blir nöjdare med maten. Elevernas nöjdhet är ett resultat av bl. mer dialog och menyutveckling. Barnens favoriträtter har fått större plats i menyn.

#### **Utvecklingsområde 2 – Företagande och kompetens - Made in Mark**

Deltagande i styrelsen för en yrkeshögskola inom VA-området i Västsverige för att kunna vara delaktiga och påverka utbildningarna. LIA-praktikanter (Lärande i arbetsliv) från olika yrkeshögskolor tas emot varje år i verksamheten.

Satsningen på "Förenkla helt enkelt" för att höja kunskapen om företagarnas behov och arbete med en konkret handlingsplan för att förbättra för företagen i deras kontakter med förvaltningen.

#### ***Idéburet offentligt partnerskap***

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en avtalsform mellan en eller flera organisationer inom idéburen sektor med koppling till social ekonomi, och en eller flera offentliga verksamheter. IOP-avtal skrivs ofta runt en speciell verksamhet, som ägs av den idéburna organisationen, men som den offentliga sektorn vill medverka i. I avtalet bestäms vad partnerskapet gäller, vilka resurser respektive part ska bidra med, hur länge avtalet ska gälla med mera.

Nämnden har inga IOP-avtal.

#### ***Kommunal avtalssamverkan***

I årsrapporten ska nämnder redovisa vilken avtalssamverkan nämnden har, och planerar att ingå, med andra kommuner. Det gäller avtal där nämnden tar hjälp av annan kommun för att utföra kommunens uppgifter eller där Marks kommun på motsvarande sätt hjälper annan kommun.

Efter önskemål från kommuninvånare främst kring Horredstrakten finns sedan den 1 januari 2020 en under-tecknad överenskommelse med VIVAB (avfallsbolaget i Varberg och Falkenberg) så att kommuninvånare kan lämna avfall på återvinningscentraler i dessa kommuner, främst Veddige återvinningscentral i Varberg.

Motsvarande överenskommelser finns även med Svenljunga och Bollebygd.

Samarbete avseende hushållstömning (sophämtning) finns med Kungsbacka, Bollebygd samt avseende några kärl på gränsen till Varbergs kommun.

## Uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare eller fristående huvudmän

Nedan redovisas dels hur uppföljning/tillsyn av privata utförare eller fristående huvudmän har skett under 2023, dels kort om uppföljningens resultat och slutsatser.

Verksamhet	Hur uppföljning/tillsyn har skett under 2023	Uppföljningens resultat/slutsatser
Snöröjning och halkbekämpning	I början av året genomfördes uppföljning via platsbesök. Därefter infördes i samband med ny upphandling ett digitalt GPS-system där vi i realtid kan följa entreprenören och om denne genomför alla åtgärder.	I början av året fanns viss problematik i Fritsla och Hored men åtgärder genomfördes inom tidsramar.
Avfallsverksamhet	Två inplanerade drift- och avtalsmöten per år hålls i grunden med fler möten efter behov. Med några leverantörer har flera möten hållits under 2023.	Något avtal fungerar bra, andra mindre bra. Upptäckta felaktigheter mot avtal har resulterat i ersättningsavdrag.

## Uppföljning av synpunkter och avvikelser

Område/vht	Beröm	Förslag	Klagomål	Annat
Gator och vägar	1	20	22	6
Parker och torg	1	3	6	1
Renhållning	1	4	3	2
Vatten och avlopp	0	2	2	1
Övrigt	1	1	2	0
<b>Totalt</b>	<b>4</b>	<b>30</b>	<b>35</b>	<b>10</b>

### Kommentar

Via kommunens hemsida har det registrerats totalt 79 synpunkter (79 st 2022) inom teknik- och service-nämndens verksamheter under året som gått.

Av de inkomna synpunkterna är det 4 som utgör beröm (0 st 2022), 30 förslag (24 st 2022), 35 klagomål (44 st 2022) samt 10 annat (11 st 2022). Liksom tidigare avser de flesta synpunkter gator och vägar och parker/utemiljö.

Berömmen avser väl utfört arbete och bra service vid ställplats Kinna resecentrum.

Förslagen berör trafiksäkerhet i olika former, belysning samt underhåll av park- och utemiljöområden.

Klagomålen handlar bland annat om olika trafiksäkerhetsåtgärder som lägre hastighet, önskemål om farthinder, snöröjning, ovårdade utemiljöer samt belysning.

De som efterfrågar svar på sina synpunkter erhåller det.

## 10 Följetal

### 10.1 Följetal verksamhet

Följetal är mått som speglar verksamhetens omfattning och utveckling.

#### Vatten- och avloppsförsörjning

Följetal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Antal ärenden som prövats av Mark- och miljödomstolen (st)	1	1	0	0
Producerat dricksvatten (tm3)	2 040	2 020	1 930	1 900
Debiterat dricksvatten (tm3)	1 299	1 301	1 255	1 204
Antalet anslutna invånare till det kommunala vattenledningsnätet (st)	23 011	23 400	23 750	23 700
Andel sålt vatten av levererat vatten (%)	64	65	65	62
Debiterad vattenförbrukning per person och dygn (liter)	154	152	145	139
Energiförbrukning per VA-ansluten (kWh)	200	217	199	230
Utspädningsgrad avloppsverk behandlat/försälat (kvot)	3,7	3,7	2,7	3,5
Antal källaröversvämningar per tusental serviser (st)	1	1,6	1,3	1,1
Ranking VA-taxa - typhus Villa	243	240	245	245
Ranking VA-taxa - typhus Hyreshus	223	223	231	231
Antal nyanslutna fastigheter till det kommunala VA-nätet (st)	154	127	82	36
Antal nyanslutna lägenheter till det kommunala VA-nätet (st)	272	129	139	51
Antal vattenläckor per tusental serviser (st)	1	0,8	0,9	1,7
Antal vattenläckor per kilometer ledningsnät (st/km)	0,1	0,08	0,09	0,08
Andel kommuninvånare som inte varit utsatt för störning i vattenförsörjningen (%)	67	67	74	74

#### Ranking VA-taxa - typhus Villa

Av de 289 kommuner som lämnat statistik till Svenskt Vattens undersökning så placerade sig Marks kommun på plats 245 år 2022 vilket innebär att det fanns 244 kommuner som hade en lägre taxenivå för typhus A. Jämfört med tidigare års redovisningar så är nu statistiken omvänd, där plats 1 numera anses som lägst kostnad och 289 som högst. Uppgifter för 2023 är inte tillgängliga ännu men antas vara densamma som 2022.

#### Ranking VA-taxa - typhus Hyreshus

Se även kommentar för rankingen för villa. År 2022 hade Marks kommun plats 231 av 289 för total årskostnad för typhus B, dvs. hyreshus.

#### Avfallshantering

Följetal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Antal villaabonnemang (st)	10 002	10 182	10 253	10 268
Mängd hämtat hushållsavfall (ton)	5 999	5 896	6 114	5 600
Mängd insamlat mat- och restavfall (kärlavfall) (kg/person/år)	172	168	175	168
Mängden insamlade förpackningar och returpapper (kg)	1 987 000	2 097 000	1 850 000	1 910 000
Mängd insamlat elavfall (kg)	494 980	484 961	468 917	431 762
Mängd förebyggt avfall (kg)	45	62	35	34
Position i avfallstrappan (%)	42	43	40	39
Lakvattenmängd (tm3)	37	48	43	80

#### Mängd hämtat hushållsavfall (ton)

Total vikt är ca 5600 ton fördelat på 3906 ton (ca 70 %) brännbart/restavfall och 1694 ton (ca 30 %) matavfall. Hushållsavfall i underjordbehållare utgör ca 3,4 % av den totala mängden.



### *Mängd insamlat mat- och restavfall (kärnavfall) (kg/person/år)*

Mängd per/person under 2023 har minskat jämfört föregående år. Även om mer matavfall samlats in, så har restavfallet minskat mer än matavfallet har ökat. Det finns ingen plockanalys för året, då de görs vart tredje år, varmed det inte går att säga om minskningen beror på bättre utsortering av förpackningar eller bara generellt minskade mängder. Angående matavfallet så säger man generellt att det är bra med ökade mängder då det fortfarande slängs en hel del i restavfallet. Utan plockanalyser kan vi inte veta om ökningen beror på bättre utsortering eller mer matsvinn. Dock skulle minskningen i restavfallet kunna förklaras av att en ökad mängd hamnar på rätt plats.

### *Mängden insamlade förpackningar och returpapper (kg)*

Marks kommun råder inte själva över alla siffror. Fullständiga uppgifter för året innan kommer in under mars månad och dessa presenteras i delårsrapport och årsrapport. Presenterade siffror är alltså för föregående år.

Mängden insamlade förpackningar och tidningar har för första gången på flera år minskat. Förpackningsinsamlingen har ännu inte presenterat några siffror på hur mängderna står sig i förhållande till de mängder förpackningar som satts på marknaden. Om minskningen beror på att det faktiskt sålts mindre mängder förpackningsmaterial är minskningen bra, men om det innebär att utsorteringsgraden har minskat är det inte bra. Oavsett så kommer införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar, som startar under 2024, göra att förutsättningar för bättre utsortering ökar.

2022: 54,8 kg/person, varav 39 kg är förpackningar.  
2021: 65 kg/person  
2020: 61 kg/person  
2019: 58 kg/person  
2018: 56 kg/person

Sverige som helhet hade 2022 samlat in 54 kg förpackningar/person, en minskning från 57 kg/person. Även för returpapper är det en minskning från 14 till 12 kg per person.

### *Mängd insamlat elavfall (kg)*

Marks kommun råder inte själva över alla siffror. Fullständiga uppgifter för året innan kommer in under mars månad och dessa presenteras sedan i delårsrapport och kommande årsrapport. Presenterade siffror är alltså för föregående år och identiska med senaste delårsrapporten.

Mängden insamlat elavfall har minskat sett till mängd per person. Generellt säger man att det är bra med ökade mängder elavfall då studier visar att det fortfarande finns mycket icke fungerande teknik kvar i hushållet som är bättre att lämna in för återvinning. Om en minskning betyder att det blir kvar mer i hemmen eller om vi nått den nivå att så mycket gammal elektronik inte finns kvar i lådorna är svårt att säga. Även konsumtionen spelar in då mer konsumtion leder till ökade mängder insamlat elavfall. Jämfört med snittet i Sverige per person ligger Mark lite lägre.

2022: 13,2 kg/person  
2021: 14,5 kg/person  
2020: 15 kg/person  
2019: 14 kg/person  
2018: 14 kg/person

### *Mängd förebyggt avfall (kg)*

Marks kommun råder inte själva över alla siffror. Fullständiga uppgifter för året innan kommer in under mars månad och dessa presenteras sedan i delårsrapport och kommande årsrapport. Presenterade siffror är alltså för föregående år och identiska med senaste delårsrapporten.

Värdet visar hur mycket hushållsavfall som förebyggts, dvs. som INTE har uppkommit. Den förebyggda mängden är skillnaden mellan den mängd som förväntades uppkomma baserad på vår konsumtion och den uppmätta verkliga mängden uppkommit hushållsavfall.

Värdet för 2022 är 34 kg/person/år, vilket är ett kilo mindre än föregående år och ett kilo mer än för snittet i Sverige. Tack vare att teknik- och serviceförvaltningen nu har en kommunikatör på plats, som dessutom ingår i nätverk med övriga kommuner som ingår i den regionala avfallsplanen finns nu bättre resurser för att nå ut med information kring förebyggande. Men för att påverka så mycket att det syns på siffrorna krävs

insatser från många håll i hela samhället inklusive att producenterna jobbar aktivt med att förebygga avfall från sina produkter.

### Position i avfallstrappan (%)

Marks kommun råder inte själva över alla siffror. Fullständiga uppgifter för året innan kommer in under mars månad och dessa presenteras sedan i delårsrapport och kommande årsrapport. Presenterade siffror är alltså för föregående år och identiska med senaste delårsrapporten.

Detta värde hämtas från Avfall Web. Då kommunen inte råder över all indata är inte siffran klar förrän några månader in på året. Därför blir detta en siffra som släpar efter. Värdet för delårsrapport och årsrapport är samma och representerar värdet för föregående år. Ett värde på 100 hade betytt att allt avfall förebyggts och siffran 0 att allt deponerats.

Här har Mark fallit tillbaka lite från 40 % till 39 %. Det går inte att ange den exakta orsaken, men då siffran även baseras på mängd förebyggt avfall, ett annat följetal som också har minskat, kan det vara en bidragande orsak.

### Lakvattenmängd (tm3)

På grund av mer nederbörd under året jämfört med tidigare år har lakvattenmängden ökat.

### Gator, vägar och parker

Följetal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Andel kommuninvånare som tycker att standarden på kommunens gator är bra (%)	31	31	29	29
Andel kommuninvånare som tycker att standarden på gång- och cykelvägarna är bra (%)	39	39	46	46
Asfaltsbelagda gator (tkvm)	1 329	1 329,5	1 329,5	1 329,5
Beläggningsunderhåll (belagd yta) (kvm)	38 916	58 371	43 500	62 129
Nedlagda medel Beläggningsunderhåll (tkr)	6 755	11 629	6 026	12 886
Vinterväghållning (kr/kvm)	2,6	5,2	4,1	2,7
Elförbrukning gatubelysning per år (MWh)	2 890	2 424	2 424	2 424
Antal belysningspunkter (st)	8 186	8 190	8 202	8 184
Elförbrukning per belysningspunkt och år (MWh)	0,33	0,33	0,33	0,32
Polisregistrerade olyckor med personskada inom kommunens väghållningsområde (st)	12	10	13	14
Antal olyckor med dödlig utgång på kommunala gator, vägar och GCM-vägar (st)	0	0	0	0
Nedlagda medel parkverksamhet (kr/invånare)	182	158	129	296

### Andel kommuninvånare som tycker att standarden på kommunens gator är bra (%)

SKR:s undersökning "Kritik på teknik" genomförs vart tredje år och gjordes senast 2022.

### Beläggningsunderhåll (belagd yta) (kvm)

Belagda ytor är uppdelad på 54 5114 kvm gator och 7 615 kvm GC-vägar. Gator och GC-vägar är belagda hela eller delar.

Gator: Backagårdsgatan, Fritslavägen (Kinnahult), Nedre kammarbergsvägen, Verktygsgatan, Ny Kinna vägen, Byvägen, Krono gatan, Lasarettsgatan, Sjuhäradsgatan, Sjöby Norrväg, Stugvägen, Österbyvägen, Brandstationsgatan, Bäckängsvägen, Fritslavägen (Kinna), Gamla Rydalsvägen, Redskapsgatan. Hässelbergsvägen

GC: Alfhilds väg, Blåsippevägen, Vid skolan Sättila, Lasarettsgatan, Nycklabergat, Sjöby norrväg, GC Berghem, Horndal mot Fritsla, Risängs Allé, Fritslavägen (Kinnahult), Horndal, Kinnahult mot Harpebo.

### Nedlagda medel Beläggningsunderhåll (tkr)

Nedlagda medel för beläggningsunderhåll var totalt 12 886 tkr varav gator 11 136 tkr (136 tkr mer än budget) och GCM-vägar 1 750 tkr (3 490 tkr lägre än budget). Det låga utfallet på GCM-vägar beror på att entreprenören inte har belagga i den grad som var tänkt pga. den regniga sommaren samt att underlaget till budgetnivån inte helt stämde med behovet under året.

Beläggningsunderhållet var 6 860 tkr mer än 2022. En rättslig tvist gällande beläggningsupphandling är orsaken till det låga utfallet 2022.

### Vinterväghållning (kr/kvm)

För att tydliggöra och förenkla den ekonomiska redovisningen har gata/park gjort förändringar i redovisningen. Vilket medför att följetal och summor från tidigare år inte går att jämföra. Egen personal och fordon är inte med i sammanställningen.

### Antal belysningspunkter (st)

Under året har 14 st nya belysningspunkter med LED monterats upp.

Kinna Äppelgatan GC: 1 st

Örby Tallvägen: 4 st

Kinna hult Lodjursvägen (lekplats): 1 st

Sätilla Ramdalsvägen GC: 8 st

### Elförbrukning per belysningspunkt och år (MWh)

Årlig förbrukning på belysningspunkt uppskattas ligga något under 2022 då kommunen har investerat i LED- belysning och byter ut trasig belysning till LED.

### Nedlagda medel parkverksamhet (kr/invånare)

Kostnad per invånare blev 296 kr. Jämfört med 2022 är det en stor ökning, men det beror på att en annan fördelning sker av t ex personalkostnader mellan gata och grön miljö.

## Lokalförsörjning

Följetal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Bruksarea - Egna lokaler (kvm)	172 069	179 830	180 067	182 814
Bruksarea - Hyrda lokaler (kvm)	40 923	37 637	39 580	40 439
Internhyra - Egna lokaler (kr/kvm)	590	612	707	776
Internhyra - Hyrda lokaler (kr/kvm)	1 484	1 462	1 186	1 248
Kostnad skadegörelse per år (tkr)	801	547	734	450
Vattenförbrukning egna lokaler (m3)	73 395	68 138	53 375	65 607
Producerad solenergi (kWh)	339 167	519 305	839 851	871 673

### Bruksarea - Egna lokaler (kvm)

Ytan har ökat under året till följd av Kaskads om- och tillbyggnad.

### Bruksarea - Hyrda lokaler (kvm)

Ytan för hyrda lokaler har ökat med ca 800 kvm i jämförelse med föregående till följd av inhyrning av lägenheter för socialförvaltningen. Del av Fritslaskolans paviljong har avetablerats under hösten.

### Internhyra - Egna lokaler (kr/kvm)

Det ägda beståndet av lokaler som hyrs ut till kommunal verksamhet består av tex idrottshallar, äldreboende, skolor och förskolor. I ägda lokaler kan egen organisation och kompetens användas för kostnadseffektiv förvaltning, vilket också påverkar hyresnivåerna positivt. 759 kr/kvm bedöms som en kostnadseffektiv nivå i jämförelse med det inhyrda lokalbeståndet.

### Internhyra - Hyrda lokaler (kr/kvm)

Lokalerna består av tex av äldreboendeytor, gruppboendestäder, paviljonger och lägenheter. Hyresnivån för hyrda lokaler, 1 248 kr/kvm, ligger fortfarande på en betydligt högre nivå jämfört med internhyran för ägda lokaler.

### Kostnad skadegörelse per år (tkr)

Kostnaden för skadegörelse har minskat från 734 tkr år 2022 till 450 tkr år 2023. Sättilaskolan står för 192 tkr (43 %) och Kunskapens Hus för 62 tkr (14 %).

### Vattenförbrukning egna lokaler (m3)

Totalt har 65 607 kbm vatten förbrukats i egna lokaler vilket är en ökning med 12 232 kbm jämfört med utfallet 2022. Kaskad, som öppnade i början av året, står för merparten av ökningen jämfört med 2022. Följetalet knyter an till mål 6.4 i Agenda 2030 där vattenanvändningen ska effektiviseras och vattenbristen angripas.

## Producerad solenergi (kWh)

Produktionen har ökat med 4 % jämfört med 2022. Planen är att installera minst en ny solcellsanläggning varje år. Under 2023 färdigställdes anläggningar på Kaskad och Öxabäckskolan. I samband med takbyte på Kommunhuset utökades den befintliga anläggningen. Full effekt av dessa kommer dock att ses först under 2024. Utbyggnad av egna produktionsanläggningar ökar måluppfyllelsen av mål 7 i Agenda 30, hållbar energi för alla och bidrar till lokalförsörjningens långsiktiga mål att 2030 ska 50 % av förbrukad energi vara egenproducerad sol.

## Kost- och städservice

Följetal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Serverade viktade portioner (tusental st)	1 886	1 976	2 109	2 139
Livsmedelskostnad per viktad portion (kr/portion)	10,71	10,4	12,07	13,5
Personalkostnad per viktad portion (kr/portion)	25,99	25,41	24,7	26,99
Övriga kostnader per viktad portion (kr/portion)	7,44	7,57	7,18	7,03
Andel ekologiska livsmedel - Marks Kommun (%)	26	23	22	22
Andel inköp kött med svenskt ursprung (%)	99	100	100	100
Andel etiska inköp per kilo inköpt livsmedel (%)	4,4	4	4	4
Andel kockar med gymnasiebehörighet (%)	76	83	83	85
Städkostnad (kr/kvm)	265	267	277	294
Totalt antal utförda städtimmar (st)	149 976	148 766	148 864	148 560
Totalt antal städoobjekt (st)	87	88	89	88
Andel certifierade städare (%)	50	50	50	77
Städkostnadsförändringen (kostnad per m2) i förhållande till förändringen på branschens städindex	-1,3	-0,1	-0,8	-1,3

### Serverade viktade portioner (tusental st)

Utfallet visar ett högre resultat jämfört med föregående år och står i relation till högre närvaro/antal ätande inom framför allt förskola, gymnasium och äldreomsorg.

### Livsmedelskostnad per viktad portion (kr/portion)

Den prisökning som började under våren 2022 har fortsatt att påverka hela 2023. Ökningarna har planat ut och ligger på en hög nivå. Verksamheten utför löpande korrigeringar i livsmedelsinköpen inom ramen för avtalen samt arbetar med minskat matsvinn för att möta de ökade priserna.

### Personalkostnad per viktad portion (kr/portion)

Utfallet för personalkostnaden per viktad portion är högre i jämförelse med föregående år och vad som redovisades i delåret 2023. I jämförelse med föregående år är utfallet påverkat av årets lönerrevision där kommunals medlemmar har en högre löneutveckling som motsvarar i genomsnitt 4,1 %.

### Övriga kostnader per viktad portion (kr/portion)

För övriga kostnader per viktad portion ingår till största del hyror, transporter, förbrukningsmaterial och inventarier under 2 prisbasbelopp samt kompetensutveckling. Andelen portioner är högre i utfallet än föregående år och redovisar därmed en lägre kostnad per portion.

### Andel ekologiska livsmedel - Marks Kommun (%)

Andelen ekologiskt har samma utfall 2023 som 2022. Möjligheten att öka andelen ekologiska varor ryms inte inom befintlig livsmedelsbudget. Mejeri står för den största andelen ekologiskt och klimatpåverkan per kg inköpt livsmedel är fortfarande positivt lågt då svenska livsmedel prioriteras.

### Andel inköp kött med svenskt ursprung (%)

Allt kött, inkl. produkter som innehåller kött, som serveras inom kostverksamheten har svenskt ursprung till 100 %. Färskt kött och chark är dessutom lokalproducerat.

### Andel etiska inköp per kilo inköpt livsmedel (%)

Andelen etiskt märkta varor är 4 % av totalt inköpta livsmedel 2023. Detta är samma resultat som 2022. Etiskt märkta råvaror är främst kaffe, bananer och te.

### Andel kockar med gymnasiebehörighet (%)

Andelen kockar med gymnasiebehörighet inkl validerade kockar med yrkesbehörighet, har ökat i samband med nyrekryteringar.

### Städkostnad (kr/kvm)

Utfallet redovisar jämfört med föregående år 17 kr högre per kvadratmeter och motsvarar 6,1 % mellan åren. Under 2023 har städverksamheten nytt avtal för städmaterial, kem och papper genom Adda och avtalet indikerar en stabilare prisutveckling under slutet av året samtidigt som året totalt sett haft mycket höga priser för förbrukningsmaterial. Framför allt är kostnaden per kvadratmeter för förbrukningsmaterial högt samtidigt som året har krävt en prioritering av friskvårds- och utbildningsinsatser för personalen som släpat sedan pandemin.

### Totalt antal utförda städtimmar (st)

Antal städtimmar har en marginell minskning som kommer från verksamhetsförändring i samband med att Lyckegårdens förskola avslutas inom förskoleverksamheten. I stället kommer lokalerna ersättas av en förflyttning inom socialförvaltningen som innebär en lägre andel städtimmar för objektet.

### Totalt antal städobjekt (st)

Antalet städobjekt har minskat med en styck i samband med verksamhetsförändringar BUF för Lyckegårdens förskola och för SOC, Prästgatans lokaler som i sin tur flyttar in i Lyckegårdens lokaler.

### Andel certifierade städare (%)

Under året har utbildningar genomförts för städare som arbetar enbart med lokalvården. Medarbetare som arbetar med även kök inom kombitjänsterna planeras in under hösten 2023 och 2024.

### Städkostnadsförändringen (kostnad per m<sup>2</sup>) i förhållande till förändringen på branschens städindex

Faktorprisindex inom städbranschen för städarbeten ökade totalt med 4,8 %. Enbart för materialkostnader steg branschens kostnader med 12,4 % under perioden november 2022 till november 2023. Inom städverksamheten har utfallet för kostnaden per kvm ökat från 277 kr per kvm föregående år till 294 kr per kvm. Det innebär en kostnadsutveckling om 6,1 %. Jämförande med branschens totala index om 4,8 % är förändringen därmed 1,3 % för städverksamhetens resultat.

## Verksamhetsservice

Följetal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Antal anställda per löneadministratör (st)	481	486	512	465
Antal skulder som uppstår vid lönekörning (st)	18	20,4	18,6	17
Andel elektroniska leverantörsfakturer (%)	83	87	89	92
Andel e-fakturer av totalt antal skickade kundfakturer (%)	31	42	54,7	57
Antal besvarade samtal till kommunens växel (st)	82 000	71 000	67 000	66 000
Antal loggade ärenden gällande felanmälan gator, vägar, belysning och VA (st)	1 600	2 085	1 700	1 985
Totalt antal personbilar och lätta lastbilar (st)	256	261	265	278
Totalt antal elhybridbilar (st)	122	130	154	184
Totalt antal elbilar (st)	2	5	6	14
Andel skador på kommunens totala bilpark (%)	27	30	21	26

### Antal anställda per löneadministratör (st)

Antalet anställda totalt i kommunen var 3 256 personer (tillsvidare månadsanställda) per oktober 2023 vilket är en ökning med 104 personer jämfört 2022. Antalet löneadministratörer är 7,0 personer och har ökat under året samtidigt som två varit på upplärning under året.

### Antal skulder som uppstår vid lönekörning (st)

Under året har totalt 226 medarbetare erhållit en löneskuld. Skulder uppstår på grund av att uppgifter i lönesystemet inte rapporteras och beviljas i tid. Ansvar ligger både hos medarbetare och chef. Utfallet antal skulder visar på en för hög nivå gentemot uppsatta mål. De uppgifter som påverkar skulderna mest är sjukfrånvaro och ledigheter. Verksamheten arbetar med att både informera och förtydliga vikten av att fler tidsregistrerar direkt i personalsystemet så att rätt lön betalas ut för rätt tid per månad.

### *Andel e-fakturor av totalt antal skickade kundfakturor (%)*

Andelen elektroniska fakturor som skickas till invånare och företag i Marks kommun har ökat från 42 % 2021 till 57 % 2023. En bidragande orsak till höjningen är att kommunen under de senaste åren har infört en ny e-fakturatjänst. Tjänsten e-faktura efterfrågas allt mer av kommunens kunder men fortfarande inte så mycket inom äldreomsorgen.

### *Antal besvarade samtal till kommunens växel (st)*

Ett nytt svarssystem infördes i början på året och det går inte att komma åt statistik för årets två första månader. Baserat på inkommande samtal under övriga året har en beräkning genomförts. Från och med 2024 är kontaktcenters organisatoriska tillhörighet kommunstyrelsens förvaltning.

### *Antal loggade ärenden gällande felanmälan gator, vägar, belysning och VA (st)*

Totalt 1 985 ärenden har loggats avseende felanmälan varav 1 319 via internetportal Mark.se, 584 via kontaktcenter/växel och 82 via SOS-alarm. Antalet felanmälningar visar på en högre nivå jämfört med föregående år. Den största andelen anmälningar är kopplade till gatubelysning, park- och gatuunderhåll.

### *Totalt antal personbilar och lätta lastbilar (st)*

Antalet personbilar och lätta lastbilar är 278 och har ökat något sedan föregående år. Ökningen är främst inom äldreomsorgen och teknik- och service.

### *Totalt antal elhybridbilar (st)*

Antalet elhybrider har ökat med 50 % sedan 2020. Vid nyanskaffning och utbytesanskaffning väljs bilmodeller med låg drivmedelsförbrukning och låga utsläppsvärden. En elhybrid körs på både el och bensin.

### *Totalt antal elbilar (st)*

Antalet elbilar har mer än fördubblats sedan föregående år, om än från låga nivåer. Beaktas bör att möjlighet till laddning av elbilar vid kommunens fastigheter än så länge är begränsad. De som hittills anskaffats är främst inom teknik- och serviceförvaltningen. Ytterligare två elbilar är beställda och kommer levereras under våren 2024 och fler förväntas beställas under året.

### *Andel skador på kommunens totala bilpark (%)*

Antal fordonsskador har ökat jämfört med föregående år. De flesta skadorna är singelolyckor där föraren själv orsakat skada. Vid nyanskaffningar utrustas bilarna med sensorer fram och bak för att hjälpa förarna vid backning och parkering. Fordonen utrustas också med backkamera, extraljus och ibland extra backlampa.

## **10.2 Följetal personal**

### **Personal - Antal anställda**

Följetal	Utfall helår 2020	Utfall helår 2021	Utfall helår 2022	Utfall helår 2023
Antal tillsvidareanställda	350	344	351	351
Antal tidsbegränsade anställda	25	25	18	7
Genomsnittlig sysselsättningsgrad för tillsvidareanställda (%)	94,3	94,9	95,4	96,2

### *Antal tillsvidareanställda*

Totala antalet tillsvidareanställda är 351 vilket är detsamma som föregående år. Jämfört med 2021 har antalet medarbetare ökat främst inom den tekniska verksamheten samt inom ledning som ett resultat av beslut om en utökad organisation.

Av förvaltningens anställda arbetar drygt 200 personer inom kost- och städverksamheten.

### *Antal tidsbegränsade anställda*

Tidsbegränsade anställningar har minskat till 7 anställda. Dessa har framför allt använts inom gata-/parkverksamheten där antalet säsongsanställda dock varit färre än föregående år. Antalet har minskat markant inom kost- och städ där verksamheten tillsvidareanställt i stället.

### Genomsnittlig sysselsättningsgrad för tillsvidareanställda (%)

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden ligger på 96,2 % vilket är lite högre än föregående år beroende på att andelen heltidsanställda inom kost- och städverksamheten har ökat. Heltidsresan är en pågående process som på lång sikt syftar till att skapa heltidstjänster i enlighet med avtal mellan arbetsgivaren, SKR och Kommunal.

### Personal - Sjukfrånvaro

Följetal	Utfall helår 2020	Utfall helår 2021	Utfall helår 2022	Utfall helår 2023
Sjukfrånvaro alla anställda (%)	6,1%	6,3%	6,9%	6,2%
Andel långtidssjukfrånvaro i % av den totala sjukfrånvaron (%)	34,3%	31,9%	32,8%	40,4%
Frisktal (max fem sjukdagar per individ och år) (%)	56%	52%	43%	48%

### Sjukfrånvaro alla anställda (%)

Sjukfrånvaron ligger totalt på 6,2 % jämfört kommunen totalt på 7,4 %. Sjukfrånvaron har gått ned något jämfört med 2022 men ligger i nivå med åren dessförinnan. Sjukfrånvaron för män är något högre än för kvinnor.

### Andel långtidssjukfrånvaro i % av den totala sjukfrånvaron (%)

Andelen långtidssjuka av total sjukfrånvaro, med sammanhängande sjukfrånvaro i 60 dagar eller mer, ligger högre 40,4 % att jämföra med föregående års 32,8 % och jämfört med kommunen totalt som är 36,2 %. Andelen män är betydligt högre precis som tidigare år där orsakerna främst inte är arbetsrelaterade. Ökningen av långtidssjukfrånvaron har i övrigt främst skett inom kost- och städ där flest antal långtidssjukfrånvarande återfinns med en kombination av både arbetsrelaterade och inte arbetsrelaterade orsaker. För de arbetsrelaterade är det främst fysiska orsaker som ligger till grund såsom belastningsbesvär med värk i axlar, rygg och leder. Åtgärder är framför allt löpande utbildningsinsatser exempelvis i ergonomi och lyftteknik samt åtgärder via skyddsronder.

### Frisktal (max fem sjukdagar per individ och år) (%)

Inom förvaltningen ligger frisknärvaron, dvs andel anställda med max 5 sjukdagar, på 48 % jämfört med kommunen totalt på ca 52 %. Frisknärvaron har förbättrats jämfört föregående år men är lägre än under pandemiåren. Läget såg bättre ut under första halvåret men under hösten har både covid och säsongsinfluensa påverkat frisknärvaron. Frisknärvaron är högst inom avfallsverksamheten, drygt 85 %, en liten grupp bestående av totalt ca 5 medarbetare med arbete och kundkontakter mestadels utomhus. Kost och städ är den största medarbetargruppen inom förvaltningen och där ligger frisknärvaron på drygt 42 %. Dessa grupper arbetar mestadels inomhus och träffar många olika människor med risk för att bli smittade.

### Personal - Timtid, mer- och fyllnadstid samt övertid

Följetal	Utfall helår 2020	Utfall helår 2021	Utfall helår 2022	Utfall helår 2023
Timtid i timmar	28 152	25 228	21 880	17 610
Fyllnadstid i timmar	2 246	1 400	1 390	1 033
Övertid i timmar	3 958	4 539	5 469	5 244

### Timtid i timmar

Timtiden har minskat från 21 880 timmar föregående år till 17 610 timmar. Det är framför allt inom verksamheten kost- och städservice som timtid uppstår då det finns ett behov av timanställningar vid tillfällig frånvaro. Utfallet är lägre än föregående år eftersom andelen överanställda ersätter vid frånvaro i större utsträckning. Exempelvis på verksamheter där detta förekommit är Kunskapens Hus, förvaltningshusen med hög andel tomma kontor och att kökens behov har hanterats i högre grad inom ordinarie anställda. Timtiden inom gata/park har sitt ursprung i anställningar enligt beredskapsavtalet, vilka alltid avlönas med timlön.

### Fyllnadstid i timmar

Fyllnadstid utgår från medarbetare med deltidsanställning som arbetat utöver ordinarie schema. Det är främst inom kost- och städverksamheten som fyllnadstid har uppstått och då främst inom äldreomsorgens kök där medarbetare har täckt upp vid frånvaro. Utfallet är lägre än föregående år eftersom frånvaro kunnat lösas på annat sätt än genom fyllnadstid.

### *Övertid i timmar*

Övertidstimmar återfinns inom VA-verksamheten där vattenläckor kräver övertidsarbete inom ramen för beredskapen. Övertid uppstår också inom gata/park främst i samband med vinterväghållning och inom kost- och städverksamheten. Antalet övertidstimmar är något lägre än föregående år men högre än åren dessförinnan vilket beror på fler utryckningar inom beredskapen främst inom VA.



## 11 Budgetunderlag

### 11.1 Utmaningar och slutsatser utifrån årsrapporten

#### Resultat och anpassningsbehov

Resultatet för skattefinansierad verksamhet, exklusive några resultatbelastande poster i slutet av året, blev -3,0 mnkr vilket är inom ramen för de anpassningar som krävdes genom främst vakanshållning av tjänster. För 2024 är anpassningsbehovet större beroende på inflation, ränteökningar, ökade personalkostnader och svårigheter att höja intäkter i motsvarande grad. Situationen förväntas fortsätta in i 2025.

#### Ramfinansierad verksamhet

**Underhållsskulden** med bristfällig beläggning på gator och GC-vägar, slitna lekplatser och belysningsanläggningar samt lite driftsmedel för parker och grönytor påverkar kommunens attraktivitet. Jämfört med ett 40-tal andra kommuner ligger Mark nästan i botten på beläggningsstandard och 16 procentenheter lägre än medelvärdet för svenska kommuner vad gäller parkskötsel.

##### Åtgärder

Årligt utökade medel för beläggning ökar vägstandarden successivt. Likaså skulle medel behöva tillföras för att höja standarden på lekplatserna samt park- och grönytor, enkla åtgärder i riktning mot målet om Bästa barnkommun och Bästa företagskommun. Belysningsanläggningarnas armaturer byts kontinuerligt ut till LED-armatur för ökad energieffektivitet. Tillsammanslösningar med andra samhällsaktörer i framtiden behöver undersökas

#### Internfinansierad verksamhet

De 10,1 mnkr, som i ett tidigare skede var tänkta att ges även 2024 och 2025, för ökade livsmedels- och energikostnader finns inte kvar i kommunens budget. Därmed finns ett anpassningsbehov på totalt 22,2 mnkr 2024.

Lokalförsörjningens ekonomi urholkas av främst stigande **kapitalkostnader** för investeringsunderhållet. Åtgärder är helt nödvändiga för att kunna bära dessa så att inte förutsättningarna urholkas för ändamålsenliga, säkra och kostnadseffektiva lokaler och anläggningar. Anpassningsbehovet 2024 är 10,8 mnkr.

##### Åtgärder

Energioptimerande och kostnadsbesparande åtgärder såsom solcellsinstallationer pågår. Andra åtgärder är minskad grönyteskötsel, avveckling av lokalbank, minskad belysning mm. Nämnden minskar ogärna på driftsunderhållet då det leder till ökade kostnader på sikt.

Kost och stads **livsmedelskostnader** har trots visst intäktsbidrag 2023 varit omöjlig att parera och anpassningarna 2024 ligger på 11 mnkr.

##### Åtgärder

Minskning av antal anställda med 12 inom kost och 8 inom städ, minskning av måltidsalternativ för grundskole- och gymnasieelever, översyn av antal och typ av kök och fortsatt införande av robotteknik.

#### Taxefinansierad verksamhet

Förnyelsetakten på ledningsnät och anläggningar inom VA-verksamheten är mycket låg vilket är en utmaning kopplat till taxekollektivets förmåga att finansiera investeringar framåt.

**Resultatet 2023 för VA** var -12,4 mnkr och taxehöjningen på 5 % har inte räckt för att balansera kostnadsökningarna för främst kapitalkostnader knutna till investeringar samt el och kemikalier. Beslutad taxehöjning på 7 % 2024 räcker inte heller. Situationen som är densamma i många svenska kommuner leder till behov av ytterligare taxehöjningar. Investeringsbehovet är stort pga. gamla anläggningar, höjda miljölagerkrav samt kommunens tillväxtambitioner.

##### Åtgärder

En tioårig budget har tagits fram för VA samt en femårsplan där årliga taxehöjningar på ca 9 % föreslås i kombination med skattebidrag på ca 5,3 mnkr. Kortsiktiga anpassningar på 1,5 mnkr är beslutade för att minska underskottet men besparingsåtgärder utöver detta skulle påverka det som är direkt lagstyrt med stora risker som följd.

Energieffektiviseringar och processoptimering vilket minskat kemikalieanvändningen har redan genomförts liksom minskat in- och utläckage. Utredningar och åtgärder kring in- och utläckage fortsätter i de delar av ledningsnätet som är i sämst skick för att ytterligare minska kostnaderna.

## 11.2 Omvärld

Hållbarhetsarbetet med klimatlöften om minskad klimatpåverkan från livsmedel och transporter, försvåras inom framför allt kostverksamheten på grund av kommande års ekonomiska läge.

Kostnaden för livsmedel bedöms inte minska eller gå tillbaka till nivån före 2022. Bedömningen grundas i den globala påverkan som råder kring livsmedelsproduktionen i världen och i Sverige. Extremare väder och högre temperaturer resulterar i sämre skördar av spannmål som påverkar tillgången till foder. Odling överlag påverkas.

Agenda 2030 innebär att matsvinnet ska halveras. Den nationella livsmedelsstrategin anger att 60 % av de offentliga måltiderna ska bestå av ekologiska livsmedel, Marks kommun ligger på 22 % då ekonomin inte tillåter en högre andel. Strategin belyser även behovet av att öka självförsörjningsgraden i Sverige. Nämnden prioriterar svenska livsmedel med svenskt kött och lokalproducerat färskt kött och chark.

Allt större krav ställs på minskad energiåtgång inom fastighetsbeståndet, också genom byggregler kopplade till EU-krav.

Invånare, företagare och besökare har en förväntan på snabbtillgänglig kommunal service vilket ställer krav bla. på förenklade processer och kommunikation via hemsida och andra kanaler. Arbete krävs för en ökad digitalisering som möjliggör välfärdsutveckling.

Vid senaste SKR-enkäten "Kritik på teknik" 2022 framkom att kommuninvånarna efterfrågar fler GC-vägar för att möjliggöra trygga och miljövänliga transporter. Utifrån medborgarförslagen är det ofta önskemål om nya GC-vägar längs Trafikverkets vägar i och mellan orter vilka kommunen har mindre rådighet över.

Lag- och kvalitetskrav med efterföljande förväntningar från omgivningen gör samhällsbyggandet komplext med ökat behov av tillsammansarbete inom kommunen tidigt i processen.

Verksamheter behöver fokusera på krisberedskap och kontinuitetsplanering främst kopplat till dricksvattens- och livsmedelsförsörjning där en ökad självförsörjning är viktigt.

Lagstiftning angående IT-säkerhet för dricksvattenanläggningar har skärpts och skärps ytterligare under 2024 för att innefatta avloppsverksamhet och kommunal avfallshantering.

Lagkrav kommer med högre krav på renings- och vattenverk bland annat för att klara lägre PFAS-halter samt klimatsäkring av verksamheten. Samverkan och helhetssyn mellan VA-huvudmän, näringslivet och utbildningsväsendet är en viktig faktor för att lyckas.

Ny lagstiftning fokuserar på minskad nedskräpning på allmänna platser och bättre sortering av avfall i offentliga miljöer. Även avfallsområdet påverkas av ny lagstiftning, tex med bostadsnära insamling av förpackningar från alla hushåll senast 2027. Nämnden har beslutat om ett insamlingssystem i två kärn med fyra fack i varje där upphandlingsarbete är påbörjat tillsammans med övriga kommuner i Sjuhärad. Även om producenter bekostar insamlingen innebär det stora kraftsamlingar från kommunen att ta över den.

## 11.3 Ekonomi

Driftredovisning (belopp i mnkr)	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Intäkter	425,2	412,6	420,9	421,3	421,7	-
Personalkostnader	-160,5	-154,1	-158,7	-163,5	-168,4	-
Övriga kostnader	-331,9	-321,4	-326,2	-324,2	-322,6	-
<b>Nettokostnader</b>	<b>-67,2</b>	<b>-62,9</b>	<b>-64,1</b>	<b>-66,4</b>	<b>-69,3</b>	-

Budgetramarna i tabellen ovan gäller beslutad budget 2024-2027 som kommunfullmäktige antog 2023-06-15. Budgetramen för 2025 ligger i nuläget på 64,1 mnkr. Övriga kostnader från 2026 minskar enbart för att få en budget i balans men är osäkra då väldigt lite om framtida kostnadsutveckling är känt i dagsläget.

### Ekonomi per verksamhet

#### **Ramfinansierad verksamhet**

##### Gata/park

Utfallet för gata- och parkverksamheten var i nivå med budget 2023, exkl. kostnaderna för medfinansieringarna. För 2024 kommer verksamheten tvingas till vissa anpassningar till följd av det generella effektiviseringskravet i kommunfullmäktiges budget. I nuläget är bedömningen att det i huvudsak är möjligt att genomföra dessa. Investeringsbudgeten har höjts ganska stort från 2023 och väntas ligga kvar på samma nivå 2025, på 46 mnkr. Det möjliggör att fortsätta beta av underhållsskulden på gator och vägar. I investeringsbudgeten ingår 1 mnkr för investering i belysningsnätet. Investeringar i belysningsnätet kommer att minska elkostnader och kostnader för driftunderhåll. Det är viktigt att verksamheten framöver får täckning för de ökade kapitalkostnaderna till följd av investeringarna, som man även fått i 2024 års budget. Det förutsetts också att

man får full täckning för kostnaderna för medfinansieringen av förbifart Skene och gång- och cykelväg To- restorp.

Medel för att sköta kommunens naturreservat finns inom gata och park och uppgår till 610 tkr. Det finns behov att öka skötseln och att skapa bättre möjligheter för besökare att ta del av dessa värdefulla miljöer. Nämnden beslutade den 25 januari 2024, § 3, om en framställan till kommunstyrelsen om ökade resurser med knappt 0,5 mnkr.

### **Internfinansierad verksamhet**

Kommunstyrelsens särskilt avsatta medel om 10,1 mnkr till ökade livsmedels- och energikostnader liksom det statliga elstödet har bidragit till att balansera kostnaderna under 2023. Utan dessa hade resultatet blivit ett underskott på drygt 20 mnkr. Anpassningskravet 2024 är 22,2 mnkr. I tidigare budgetbesked fanns 10,1 mnkr med även för åren 2024-2025 vilka inte finns kvar.

#### Lokalförsörjning

Verksamheten går in i 2024 med ett beräknat anpassningsbehov om 10,8 mnkr. Kostnadsutvecklingen kommande år väntas öka i större takt än förväntad prisutveckling av intäkter från internhyror och skapar ytterligare krav på anpassningar. Exempelvis väntas hyreskostnader avseende lägenheter från Marks Bostad AB öka med 4,5 % 2025. Nuvarande investeringsbudget för underhåll genererar årligen tillkommande driftskostnader om ca 1,5 - 2,0 mnkr.

Lokalförsörjning går in till 2024 med ett stort anpassningskrav. Under flertalet år har indexeringen av de interna hyresintäkterna beslutats till ca 1,0 % samtidigt som kostnader för energi, externa hyror, kapitalkostnader m.m. ökat i högre takt. 2025 väntas de interna hyresintäkterna öka med ca 2,0 % eller 4,0 mnkr.

Från 2025 väntas internräntan inom de skattefinansierade verksamheterna höjas från 1,25 till 2,0 %. Ökningen innebär ökade räntekostnader om ca 8,5 mnkr för lokalförsörjning om dessa inte regleras utanför nuvarande internhyressystem.

För att få en ekonomi i balans kommande år utifrån nuvarande kända förutsättningar så krävs drastiska åtgärder i form av helt eller delvis uteblivit driftsunderhåll, kraftigt sänkta ambitioner av åtgärder kopplat till säkerhet och markskötsel. Ytterligare åtgärder behöver utredas och analyseras för att genomföras utifrån nuvarande kända förutsättningar. Flertalet av möjliga åtgärder för att inom de närmaste åren nå en ekonomi i balans är av karaktären att flytta på kostnader till framtiden.

Från 2024 har lokalförsörjningen genom beslut i kommunstyrelsen tagit över det ekonomiska ansvaret av flertalet av fastigheterna med bebyggelse från markreserven med uppdrag om att utreda de långsiktiga driftskostnadskonsekvenserna i ordinarie budgetprocess. Det ekonomiska ansvaret är helt nytt och uppdraget väntas redovisas i samband med årsrapport 2024.

#### Kost- städ- och löneservice

Kost- och städverksamheten lämnar 2023 med ett resultat på -8,1 mnkr. Under 2023 fick verksamheten, ihop med lokalförsörjningen dela på ett extratillskott på 10,1 mnkr för att täcka ökade kostnader inom kost och energi vilket tillförde 5 mnkr till kostverksamheten.

Kost- städ och löneservice startar 2024 med anpassningskrav på 11,4 mnkr. Servicenivåerna behöver ändras gentemot interna köpande förvaltningar i syfte att kunna minska främst personalkostnaderna. Anpassningarna innebär att 20 tjänster skall minska och motsvarar ca 10% av antalet anställda i verksamheten. En förutsättning för att klara uppdraget med färre tjänster är att frångå Måltidsprogrammets två måltidsalternativ med salladsbuffé och i stället erbjuda ett alternativ med tre sorters grönsaker. Måltidsprogrammet kan komma att behöva revideras inför budget 2025. Andra åtgärder är att ändra i upplägget mellan olika typer av kök och bemanning av dem. En fortsatt investering i robotteknik förutsätts för att kunna bidra till minskning av arbetstid. Förutom konsekvenser för medarbetare i form av ändrade arbetssätt minskas städfrekvens med påverkan på inomhusmiljö och risk för ökat slitage. Utöver detta föreslås upphandling av fler tjänster i extern regi som ex storstäd, fönsterputs och vissa engångsinsatser i syfte att minska antalet årsarbetare inom egen verksamhet. Fler åtgärder krävs för att nå anpassningskravet men utfallet av dessa är osäkert under 2024 och sannolikt även dess påverkan kommande budgetår. Verksamheten tittar bla. på att ytterligare anpassa livsmedelskvalitet och risker med att frångå avtalade volymer med lokala leverantörer.

Andel ekologiskt är per 2023 drygt 20 %. Den nationella livsmedelsstrategin visar på riktningen för offentliga måltider som innebär 60 % ekologiska livsmedel. Målet är även beskrivet i kommunens måltidsprogram. Möjligheten att möta detta kräver ca 4 mnkr i satsade medel för inköp av livsmedel.

### **Taxefinansierad verksamhet**

VA

VA-verksamheten har visat negativa resultat under de senaste fem åren. Det ackumulerade resultatet har dock aldrig varit negativt, fram till 2023, då resultatet blev -10,9 mnkr. Därmed har verksamheten fem år på

sig att återställa resultatet. (Praxis säger tre år, men förvaltningen tolkar det som att fem år är möjligt, om man kan visa på en plan för återställandet.) De beslut om taxor som har tagits för 2023 och 2024 har inte inneburit någon lösning på underskottet. För 2024 är resultatet budgeterat till -12,4 mnkr vilket ytterligare adderar på det ackumulerade resultatet. På nämndens möte den 25 januari, 2024, beslutades dock om en femårsplan med årliga taxehöjningar på 9 % för åren 2025-2028. Det räcker dock inte för att återställa resultatet utan det krävs skattetillskott på ca 5,3 mnkr årligen 2024-2028. Det beloppet motiveras genom att det kan täcka delar av kapitalkostnaderna för överföringsledningen. Totalt kostar den 10,3 mnkr årligen. Utbyggnaden har inneburit att flera hushåll kunnat ansluta sig och även att två reningsverk har kunnat läggas ner. Vad det innebär netto för VA-verksamheten behöver utredas ytterligare, men preliminärt har nämnden satt beloppet 5,3 mnkr i årligt tillskott. Utan skattefinansiering behöver taxan höjas med runt 12 % årligen 2025-2028. Marks kommuns VA-taxa är redan hög om man jämför med andra kommuner. Formellt beslut om VA-taxa 2025 fattas av nämnden i februari. Kommunstyrelsen behöver också ta ställning till nämndens framställan om skattetillskott.

## Avfall

Avfallsverksamhets resultat för 2021 var -5,3 mnkr vilket gjorde att det ackumulerade resultatet gick under noll och blev -0,4 mnkr. Detta behöver återställas senast vid utgången av 2024 om man ska hålla sig inom gränsen på tre år. Resultatet 2023 blev plus 0,9 mnkr och för 2024 är budgeten plus 0,4 mnkr. När man lämnar 2024 kommer det ackumulerade resultatet att inte helt nå noll utan stanna på -0,3 mnkr. Bedömningen är dock att 2025 ska det vara återställt. Taxehöjning till 2025 är preliminärt 6 %.

De osäkerheter som finns är hanteringen av lakvattnet vid den gamla deponin vid Skene skog. Under 2023 fick avfallsverksamheten 1,0 mnkr från skattekollektivet för att täcka en del av kostnaderna för reningen av lakvattnet. Utredningar pågår fortsatt kring långsiktig hantering av den. Det kan handla om större investeringar, som i så fall bör belasta skattekollektivet.

Från 2024 tar kommunen över ansvaret för förpackningsinsamlingen från de 16 återvinningsstationerna i kommunen samt från vissa hushåll. I nuläget är bedömningen att kommunen ska få täckning för alla kostnader, men osäkerheter finns.

Från 2027 inför kommunen fastighetsnära insamling av förpackningar från alla hushåll. Det kommer krävas stora investeringar i form av en omlastningsstation på Skene skog. Projektering görs 2024 och byggnation sker under 2025-2026. Även inköp av nya sopkärl behövs för preliminärt 46,5 mnkr. Det sker under 2026. Kommunen kommer också att få intäkter pga. övertagandet av insamlingen, vilken effekt som allt får på avfallstaxan är i nuläget inte färdigutrett.

Nämnden vill också nämna att den årliga kostnaden för projektledare för gemensam avfallsplan Boråsregionen är en kostnad som bör finansieras av skattekollektivet. För 2024 uppgår den till 0,2 mnkr.

## Högst prioriterat 2025

- Kost och städ planerar stora besparingar 2024 för att få en budget i balans men ser svårigheter att bedriva sin verksamhet utan extra tillskott av skattemedel år 2025.
- Lokalförsörjningens kapitalkostnader ökar då internräntan väntas höjas från 1,25 % till 2,0 %. Ökningen innebär ökade räntekostnader på ca 8,5 mnkr om dessa inte regleras utanför nuvarande internhyressystem.
- VA-verksamhetens beslutade 5-årsplan för hantering av det ackumulerade underskottet innebär att delar av överföringsledningens kapitalkostnader behöver täckas av ett årligt skattebidrag på 5,3 mnkr.

Enligt budgetanvisningarna måste nya satsningar finansieras genom effektiviseringar och omprioriteringar. Fokus på nämndernas ekonomiska arbete ska i budgetprocessen ligga på att planera in verksamheten inom de beslutade budgetramarna.

Detta gör det svårt att hantera konsekvenser av nya lagkrav, nationella, regionala och kommunala ambitioner och handlingsplaner inom områden som säkerhet och krisberedskap, hållbarhet och digitalisering som är ofinansierade.

Nedan följer områden som teknik- och servicenämnden har att hantera under budgetperioden:

### Krisberedskap

För säkerställande av drivmedel och egen tankstation samt utreda och bygga ut reservkraft.

Åtgärd	Belopp	Kommentar
Säkerställande av tillgång till drivmedel samt egen tankstation	0,5 mnkr	Avser åren 2025-2026. Återkommer med ny begäran för 2027 och 2028
Utreda och bygga ut reservkraft inom lokalförsörjningen. Avser en specifik fastighet som ligger utanför den kommungemensamma handlingsplanen för reservkraft.	0,5 mnkr	Avser 2025
<b>Summa totalt</b>	<b>1,0 mnkr (Avser 2025)</b>	

### Hållbarhetsprogrammet inklusive klimatlöften

Nedan följer åtgärdsbehov kopplat till hållbarhetsprogrammet inklusive klimatlöften.

Åtgärd	Belopp	Kommentar
Clean Vehicles Directive (CVD), klimatlöfte 16, 38,5 % av kommunens upphandlingar av fordon ska vara enbart el eller vätgasdrivna perioden 2026-2030.	-	Återkommer med belopp under våren 2024 när mer underlag finns. Åtgärden pausas
Miljövänligare drivmedel för kommunens egna lastbilar och arbetsmaskiner	-	Årligt belopp om 1,0 mnkr. Åtgärden pausas
Lagerlokal för återbruk	-	Årligt belopp om 0,1 mnkr. Åtgärden pausas
Energieffektivisering lokaler, lagkrav	-	Nytt lagkrav som vi behöver återkomma till. Åtgärden pausas.
Källsortering, projektledning av inventeringar, kompletteringar av utrymmen och kärl, dialog och kommunikation, ett befintligt uppdrag från kommunfullmäktige. Utöver det samordning av fastighetsnära insamling samt avfallsplanen för kommunen.	0,8 mnkr	Årligt belopp (en tjänst som samfinansieras via ram, avfallskollektivt samt fördelningsnyckel till samtliga förvaltningar)
Befintligt lagkrav om att kommunen behöver åtgärda nedskräpning som orsakats av allmänheten, även om det inte är på kommunal mark		Se rubrik Attraktiva och trygga Mark
Lagkrav från 2026 att separat samla in förpackningsavfall på torg och i parker över 2 000 kvadratmeter samt förpackningsavfall av plast på andra platser utomhus så som gågator, badplatser. Kräver investeringar i offentliga sorteringskärl 2025.	0,3 mnkr	Avser 2025
Öka andelen ekologiska livsmedel från 22 % (genomsnitt i Sverige för offentlig sektor är 37 %) till målet på 60 % i Nationella livsmedelsstrategin och kommunens måltidprogram	-	Årligt belopp om 1,0 mnkr. Åtgärden pausas
Skötsel av naturreservat inkl. nya naturminnen		0,5 mnkr. TSN § 3/2024; Dnr TSN 2024-5. Separat ärende skickat till kommunstyrelsen.
Skötsel av äldre deponier	0,3 mnkr	Årligt belopp
Lakvattenutredning, avser bortledning av lakvatten från avloppsreningsverket till Surtan	0,5 mnkr	Avser 2025
Slamsugning av dagvattenbrunnar	1,0 mnkr	Årligt belopp
Miljösamordnare/strateg	-	Årligt belopp om 0,8 mnkr. Se även kompetensförsörjningsplan nedan. Åtgärden pausas
<b>Summa</b>	<b>2,9 mnkr (Avser 2025)</b>	

### Attraktiva och trygga Mark

Nedan följer åtgärdsbehov kopplat till ökad drift och skötsel av grönytor, enkelt avhjälpta hinder mm.

Åtgärd	Belopp	Kommentar
Befintligt lagkrav om att kommunen behöver åtgärda nedskräpning som orsakats av allmänheten, även om det inte är på kommunal mark (Hållbarhetsprogrammet, Avfallsplanen)	-	1,9 mnkr Avser 1,1 mnkr/år för 2 medarbetare samt 0,8 mnkr/år i driftmedel från 2025.
Ökad tillsyn och skötsel lekplatser		Från 2026 ytterligare 1,1 mnkr/år för 2 medarbetare. (totalt 4 medarbetare 2025-2026)
Ökad skötselstandard grön miljö i centralorten.		Totalt 2025: Ökad ram om 1,9 mnkr.
Drift och skötsel av nya ytor på allmän platsmark. Genom budgetmodellen fås tillskott för kapitalkostnadsökningar, men inte för ökade driftkostnader, vilket urholkar standarden.		Totalt 2026 och framåt: Ökad ram om 2,2 mnkr/år 2026 och framåt + 0,8 mnkr/år i driftmedel från 2025.
Ökad budget vinterväghållning		Åtgärden pausas
Enkelt avhjälpta hinder för att öka tillgängligheten (lagkrav), inventering lokaler (åtgärder via driftunderhåll i det fall inga besparingar görs) samt allmän platsmark	0,5 mnkr	Årligt belopp
Ökad budget gatubelysning för att kompensera för elkostnader.	1,5 mnkr	Årligt belopp för att kompensera för ökad elkostnad
Muralmålning tunnlar		Årligt belopp om 0,1 mnkr. Åtgärden pausas.
<b>Summa</b>	<b>2,0 mnkr (Avser 2025)</b>	

## Fastigheter i markreserven

Från den 1 januari 2024 har ansvaret för ett antal fastigheter i markreserven överförs från kommunstyrelsen till teknik- och servicenämnden. Exakt summa för drift av dessa kommer att utvärderas efter 2024 då ingen budgetram följde med fastigheterna.

## Ny IT-modell från 2025

Kommunstyrelsen beslutade den 20 december 2023 att införa en ny modell för finansiering av digitaliserings- och IT-tjänster. Från 2025 debiteras förvaltningarna utefter beställning. Det finns fördelar med modellen men teknik- och servicenämnden ser med oro på att kostnaderna kommer att öka, utan att nämnderna kompenseras för det. För nämnden ökar kostnaderna med 2,5 mnkr vilket inte har hanterats i tidigare budgetbeslut.

## Digitaliseringsbehov

Kommungemensamt pågår ett arbete med att identifiera digitaliseringsbehoven för att efter prioritering kunna göra inspel till kommunens budgetberedning under våren 2024.

Förvaltningens ofinansierade behov, saknar förstudie och är ännu inte kostnadsberäknade:

- digitala underskrifter för hantering av avtal, kontrakt m.m. samt säker gemensam lagrings- och fildelningsyta
- digitalt underhållssystem för den tekniska verksamheten och lokalförsörjningen för bland annat planering av underhåll gator/vägar, ledningar/anordningar och drift och skötsel av fastigheter
- modernare felanmälsystem där eventuella återkommande fel enkelt kan identifieras
- e-tjänster och övriga brådskande behov kopplat till personalsystemet som skulle effektivisera och underlätta för alla kommunens medarbetare, chefer och förtroendevalda
- sensorteknik i lokaler för en effektivare städning genom kunskap om antal passager på toaletter, förbrukningstakten på tvål samt när avfalls- och källsorteringskärl är fulla. Option om att kunna integrera systemet med sensorteknik finns i befintligt avtal.
- E-tjänst för att ansöka om anslutning av VA för ökad kvalitetssäkring för verksamhet och kunder.
- modul för hantering av digitala vattenmätare där information in/ut, ruttplanering m.m. ger fördelar för administration, ekonomi, styrning samt ökad service mot kunderna.

## Kompetensförsörjningsplan

- miljöstrateg/samordnare: ca 0,8 mnkr/år (kräver skatte- och taxefinansiering)
- 5-10 medarbetare långsiktigt, inom VA (kräver taxefinansiering)
- 1 medarbetare inom Avfall (kräver taxefinansiering)

## Investeringsbudget

Investeringsprojekt	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Vatten- och avlopp, KF-projekt	61,5	62,3	25,0	50,0	0	-
Vatten- och avlopp, ÖFL	5,7	0	0	0	0	-
Vatten- och avlopp, exploateringar	11,9	5,0	5,0	5,0	5,0	-
Vatten- och avlopp, årlig ram	16,7	25,0	25,0	25,0	25,0	-
Avfallshantering	6,2	4,0	4,0	4,0	4,0	-
Gata och park	19,7	25,0	25,0	25,0	25,0	-
Gång- och cykelvägar	4,1	10,0	10,0	10,0	10,0	-
Exploateringsprojekt, gata	0	5,0	5,0	5,0	5,0	-
Fordon, maskiner, mm gata och park	-	6,0	6,0	6,0	6,0	-
Övriga investeringar	7,7	-	-	-	-	-
Lokaler	222,1	306,0	186,4	76,4	136,4	51,4
<b>Summa</b>	<b>355,6</b>	<b>448,3</b>	<b>291,4</b>	<b>206,4</b>	<b>216,4</b>	<b>51,4</b>

## VA

Kommunfullmäktige har beslutat om en investeringsbudget för 2024 på 92,3 mnkr och för 2025 på 55,0 mnkr och för 2026-2027 på 30,0 mnkr. Utöver dessa belopp tillkommer den ombudgetering som föreslås till 2024 på 95,8 mnkr. Dessa belopp är inte samma sak som det som prognosticeras att nyttjas. Vissa projekt - som är budgeterade av kommunfullmäktige - vet man redan nu kommer att skjutas ytterligare något år framåt. Investeringsnivåer på över 90 mnkr årligen ryms inte långsiktigt i nuläget i VA:s budget. I skrivande stund är VA-taxan för 2025 inte beslutad, men preliminärt förslag är en ökning med 9 % 2025 samt en skat-tefinansiering på runt 5 mnkr. Med ett sådant scenario ryms årliga investeringar på drygt 60 mnkr.

## Avfall

Avfall har en årlig ram på 4,0 mnkr. De större investeringar som tillkommer till följd av införandet av förpackningsinsamling från hushållen (fastighetsnära insamling, FNI) kommer ske under 2025-2026. Det gäller dels en omlastningsstation vid Skene skog som troligen kommer börja byggas 2025 för att färdigställas 2026. Kostnaden för den är inte klar, förstudie pågår. Nämnden får återkomma under 2024 med behov av utökad investeringsbudget. Dessutom kommer nya kärl att behöva köpas in, med leverans under 2026. Behov av utökad investeringsbudget tas upp i budgetunderlaget för 2026.

## Gata och park

Kommunfullmäktige har beslutat om en investeringsram till gata och park på 46 mnkr årligen 2024-2027. Det är upp till nämnden att prioritera inom den ramen. I tabellen ovan anges budgetfördelningen som den beslutades i nämndplanen 2024. Investeringsbudgeten är ökad relativt stort jämfört med tidigare år och i nuläget är bedömningen att den räcker.

## Lokaler

I lokalförsörjningsplanen 2025-2034 framförs förslag till beslut om fortsatt arbete (avsnitt 7.1) och lokalförsörjningen ser dessa beslut som viktiga både för verksamheternas behov och för egen planering.

Teknik- och servicenämnden ser behov av att omfördela budgeterade investeringsmedel inom den av kommunfullmäktige beslutade budgetramen av ram för lokaler 2024. Samtliga förändringar redovisas i bilagan *Budgetunderlag investeringar Lokaler*.

Istället för att större investeringsprojekt ska pågå under flertalet år efter en slutredovisning ser vi istället fördelar med att samla denna typ av efterarbeten och injusteringar för dessa typer av investeringsprojekt som en del av ram för lokaler, motsvarande 3,0 mnkr årligen.

Från 2024 har lokalförsörjningen genom beslut i kommunstyrelsen tagit över det ekonomiska ansvaret av flertalet av fastigheterna med bebyggelse från markreserven med uppdrag om att utreda de långsiktiga driftskostnadskonsekvenserna i ordinarie budgetprocess. Det ekonomiska ansvaret är helt nytt och uppdraget väntas redovisas i samband med årsrapport 2024. Lokalförsörjningen ser redan nu att en utökad investeringsbudget kopplat till dessa fastigheter behövs redan från 2024 för att åtgärda de mest akuta behoven.

Under 2023 har investeringsmedel omdisponerats från projektet Kinnahallen till att finansiera projekten Kinnaborg vårdcentral samt verksamhetsanpassning och underhåll Näs. Båda dessa projekt har kvarstående investeringsbehov under 2024 och dessa behov budgeteras inom ram för lokaler.

Investeringsprojekten avseende ett nytt korttidsboende för barn samt projektet avseende Kinnahallen har båda haft beslutade investeringsbudgetar till 2023. Båda dessa investeringsprojekt har efter genomförd projektering inte gått vidare till beslut om byggstart. Behoven av åtgärder kopplat till båda dessa projekt kvarstår och Teknik- och servicenämnden begär av kommunstyrelsen att återkomma med nytt uppdrag till Teknik- och servicenämnden om att påbörja nya förstudier.

Kvarstående investeringsutgifter kopplat till underhåll av konstgräsplanen vid Kunskapens hus ombudgeteras till 2024, motsvarande 0,5 mnkr. Reinvestering i Örbyhallen flyttas fram från 2024 till 2025.

Ombudgetering av pågående projekt med beslutad byggstart och projektering föreslås enligt följande:

- **Nybyggnad förskola, Skene** - Ej utnyttjad budget om 31,4 mnkr från 2023 ombudgeteras till 2024.
- **Skeneskolan etapp 1, inkl. idrottslokaler** - Hela projektets investeringsbudget är budgeterad år 2024. Teknik- och servicenämnden förslår istället att kvarvarande investeringsbudget periodiseras med 96,0 mnkr 2024 och 70,0 mnkr till 2025.
- **Skola och förskola i Björketorp** - 34,6 mnkr budgeteras till 2024. 25,0 mnkr budgeteras till 2025.
- **Ny skola och förskola i Ubbhult** - 49,6 mnkr budgeteras till 2024. 30,0 mnkr budgeteras till 2025.
- **Ny förskola Sätilla** - 29,8 mnkr budgeteras till 2024 då 0,2 mnkr belastat projektet under 2023.

## 11.4 Personal- och kompetensförsörjning

Målet är att vara en attraktiv arbetsgivare, behålla och utveckla kompetens samt ha en låg andel otrygga anställningar. Arbetskraften i Sverige räcker inte till i förhållande till de behov som finns och allt färre förväntas försörja allt fler på en arbetsmarknad där fler aktörer konkurrerar om samma individer.

Kompetensförsörjning är en stor utmaning och bristen syns tydligast bland projektledare, el- och drifttekniker, kockar, systemförvaltare och handläggare lön.

Som arbetsgivare behöver kommunen och nämnden satsa på bla. konkurrenskraftiga löner, säkerställa en god arbetsmiljö med möjlighet till kompetensutveckling samt marknadsföra via olika kanaler.

Ökade säkerhetshot gör att verksamheten behöver fokusera på krisberedskap och kontinuitetsplanering främst kopplat till dricksvattens- och livsmedelsförsörjning. Det kräver framför allt tid för arbetet vilket med befintliga resurser och med vakanshållning pga. ekonomin gör att arbetet går långsamt. Förvaltningen stärker upp med stödkompetens inom området under 2024 vilket ingår i beslutad ram.

Kopplat till samhällsbyggnadsprocessen behövs medarbetare med kompetens för utredningar av olika slag där beviljad ramökning hjälpt till viss del men resurser fortfarande är knappa vilket gör att arbetet inte går så fort som önskas.

De ökade lagkraven inom miljöområdet och ambitioner inom hållbarhetsarbetsområdet tydliggör behovet av en miljösamordnare inom förvaltningen vilken inte ryms inom ram.

Kostverksamhetens nedskärning av 12 medarbetare och förändring av måltidsservice kan göra det ännu svårare att både behålla och attrahera kockar. En återkommande åtgärd är att validera medarbetare med många år i yrket. I samarbete med AMC (arbetsmarknadscenter), via vuxenutbildningar som efterfrågar både lärlings- och praktikplatser, fångas talangerna upp och får stöd, kunskap och handledning på våra arbetsplatser. Möjlighet till kombinationstjänster behöver utredas både inom verksamheten och mellan verksamheter inom förvaltning och över förvaltningsgränser för att säkerställa tillgång till måltidsbiträdes- och städkompetens. Utbildningar sker förutom löpande utifrån lagkrav även för att inspirera, engagera och utveckla inom t ex hållbarhet och hälsa. Friskvårdssatsningar genomförs. De sistnämnda är av särskild vikt då arbetet är fysiskt krävande.

VA-verksamheten står inför stora utmaningar utifrån lagkrav. Bedömningen är att verksamheten behöver utökas med 5-10 nya medarbetare inom en tioårsperiod. En sådan utökning behöver täckas via taxor och samtidigt stora investeringsbehov gör det svårt med finansieringen. Därför behövs digitaliseringen satsas mer på. Verksamheten behöver stöd från bland annat IT- och digitaliseringsenheten samt kanslienheten i implementering av dessa åtgärder.

Kopplat till införande av bostadsnära insamling av förpackningar perioden 2024 till 2026 behöver avfallsverksamheten rekrytera ytterligare en administrativ medarbetare vilket inte ryms inom budget och befintlig taxa.

Lokalförsörjning har en utmaning i kompetensförsörjning avseende projektledare samt teknisk personal som fastighetsskötare och styr- och reglertekniker. Internutbildning är en åtgärd för att utveckla nuvarande personalstyrkas tekniska kunskaper, dels eftersom det ställs större tekniska krav på fastighetsskötare, men också för att det råder brist på teknisk personal. En lönenivå som kan matcha omvärlden är viktig. Vidare behöver området för hållbarhet och energi stärkas upp för att möta upp Agenda 2030, klimatlöften mm.

Inom löneservice har personalomsättningen varit hög samtidigt som det är svårt att rekrytera erfarna systemförvaltare och löneadministratörer. Åtgärder är genomtänka rekryteringsprocesser, satsning på kompetensutveckling, löneanpassning till omvärldsnivå, fler digitala lösningar samt ett intensifierat tillsammansarbete inom gruppen och med HR.



## 11.5 Taxor och avgifter

### Sammanställning samtliga taxor

Taxa/taxe-område	Kort beskrivning av taxan	Belopp 2024	Senaste ändring av taxan i KF (åååå-mm)	Förslag till ny taxa 2025 (samt kort motivering)	Nytt taxebelopp 2025 efter indexuppräknings eller uppräknings på annat fastställt sätt (om uppräknings, ange vilket index/sätt)
Taxa för parkeringsplatser		P-däck, 275 kr/månad. Motorvärmartag, 30 kr/månad. P-plats 60 kr/månad.	201311		
Hyra av plats i cykelgarage		100 kr/månad.			Ny taxa beslutad av verksamheten efter omvärldsanalys.
Taxa för kommunala ställplatser för husbilar	Avgift för att täcka kostnader för bl. a el och andra driftkostnader på kommunala ställplatser för husbilar etc. I dagsläget finns det ställplatser vid Kinna resecentrum men taxan ska även tillämpas på eventuella framtida kommunala ställplatser	100 kr per dygn och plats	202111	200 kr per dygn och plats	Indexuppräknas ej.
Taxa för torgplatser	I Marks kommun finns det tre torgplatser. Mor Kerstins torg i Kinna, Parktorget i Skene och Fritsla torg i Fritsla. En torghandlare får högst använda två torgplatser per tillfälle. Alternativet är en fast avgift per plats och år. Alla avgifter gäller förutsatt att säljare samlar ihop och tar bort sitt skräp från sin torgplats. En torgplats är ca 22 kvm. Tillkommer gör el-kostnad som tas ut per dygn.	250 kr/dag/plats Alternativt 5 500 kr/plats/år  El-kostnad 150 kr/dag.	202306	300 kr/dag/plats El-kostnad 150 kr/dag	
Taxa för hushållsvatten i tank	Utkörning av hushållsvatten i tank. Avgiften varierar beroende på om det är under normal arbetstid eller jourtid och helgdagar. Avgiften inkluderar moms.	Vardagar kl. 7-6: 3 750 kr Jourtid och helgdagar: 5 000 kr	202212	Vardagar kl. 7-16: 4 375 kr. Jourtid och helgdagar: 5 625 kr	
Felparkeringsavgifter	Gäller allmän platsmark	700 kr	201911		
Felparkeringsavgift - plats avsedd för rörelsehindre	Gäller allmän platsmark	1 000 kr	201711		
Kontrollavgift för felparkering på kvartersmark.	Gäller kvartersmark. Får inte vara högre än taxa för felparkering.	700 kr	201911		
Renhållningstaxa	Avgiften är uppbyggd med en fast grundavgift per antal lägenheter i kombination med hämtningsavgift grundad på hämtningsintervaller. Från och med 20210101 ingår även returpappersansvar	Se bilaga	202306	6 %	Se bilaga
VA-taxa	Avgiften för vatten- och avlopp (VA) består av olika delar. En fast grundavgift, en fast lägenhetsavgift, en rörlig del beroende på vattenförbrukningen, samt en del för omhändertagande av dagvatten från gator och fastigheter.	Se bilaga	202306	9 %	Se bilaga
Uthyrning av plats på gemensamma skyltar		125 kr/mån	200811		
Avgift vid schaktning på allmän plats	Vid schaktning på allmän plats faktureras den som orsakar schaktning den självkostnad som kommunen får. Om schaktningsarbeten genomförs i beläggningar yngre än eller lika med 3 år utgår förhöjd avgift.  En administrativ avgift om 1 500 kr tas ut vid ansökningsstillfället. Avgift om 5 000 kr utgår om schakttillstånd ej lämnats vid påbörjat arbete.	År 1 - 5 ggr självkostnad (beläggning-såret) År 2 - 4 ggr självkostnad År 3 - 2 ggr självkostnad År 4- 1 ggr självkostnad.  Administrativ avgift - 1 500 kr  Avgift om 5 000 kr om schakttillstånd ej lämnats in vid påbörjat arbete.	202306	År 1 - 5 ggr självkostnad (beläggningsåret) År 2 - 4 ggr självkostnad År 3 - 3 ggr självkostnad År 4- 2 ggr självkostnad  Administrativ avgift - 1 750 kr  Avgift om 8 000 kr om schakttillstånd ej godkänts vid påbörjat arbete. Därefter 250 kr/dag tills schakttillstånd är godkänt.	
Avgift för el vid nyttjande av offentliga platser	Avgift för el vid nyttjande av offentliga platser. Personal behöver åka ut och låsa upp elskåpen.	150 kr/dygn	202306	Dag 1 - 150 kr och därefter 50 kr/dag	Se förändring av taxa i tabellen nedan.

Taxa/taxe-område <i>Fortsättning från föregående sida.</i>	Kort beskrivning av taxan	Belopp 2024	Senaste ändring av taxan i KF (åååå-mm)	Förslag till ny taxa 2025 (samt kort motivering)	Nytt taxebelopp 2025 efter indexuppräknig eller uppräknig på annat fastställt sätt (om uppräknig, ange vilket index/sätt)
Trafikanordningsplan	Avser arbetet med att säkerställa trafiksäkerheten. Administrativa avgift utgår vid ansökan om trafikanordningsplan. .	1 500 kr/ansökan 5 000 kr om trafikanordningsplan ej lämnats in vid påbörjat arbete.	202306	1 750 kr/ansökan 8 000 kr om trafikanordningsplan ej lämnats in vid påbörjat arbete. Därefter 250 kr/dag tills trafikanordningsplan är godkänd.	
Gravplatsavgift på kommunal begravningsplats för sällskapsdjur	Engångsavgift som avser en 10-årsperiod. Moms utgår ej.	1 000 kr	202212		
Taxa för externa måltider	Taxan avser externa besökare icke pensionär inom restauranger på äldreboenden inom kommunen.	88 kr/portion	201911		TSN § 7/2024. Taxan förändras inför 2025. Se tabellen för förändrade taxor nedan.
Avgift för trafiköar (hastighetsdämpande åtgärd)	Taxan avser hastighetsdämpande åtgärder under perioden 1 maj-31 oktober. Trafiköar kommer successivt att ersätta blomlådor.			1 500 kr/säsong	Se tabellen för förändrade taxor nedan.

## Förändrade taxor

Taxa	Taxa 2024	Taxa 2025	Kommentarer
Renhållningstaxa	7 %	6 %	Beslut tas i separat ärende.
VA-taxa	7 %	9 %	Beslut tas i separat ärende.
Taxa för externa måltider avser avgift för externa besökare inom restauranger på äldreboenden inom kommunen.	88 kr/portion, enligt TSN § 7/2024		Följer prisbasbeloppets utveckling samt konsumentverkets skäliga livsmedelskostnader.
Avgift för el vid nyttjande av offentlig plats	150 kr/dygn	Dag 1 - 150 kr därefter 50 kr/dag.	Komplettering av el-kostnad/dag efter dag 1.
Avgift för trafiköar (hastighetsdämpande åtgärd)		1 500 kr/säsong.	Ny taxa. Avser trafiköar som successivt kommer att ersätta blomlådor.
Taxa för kommunala ställplatser för husbilar	100 kr per dygn och plats	200 kr per dygn och plats	Indexuppräknas ej.
Taxa för torgplatser	250 kr/dag/plats Alternativt 5 500 kr/plats/år El-kostnad 150 kr/dag	300 kr/dag/plats El-kostnad 150 kr/dag	
Taxa för hushållsvatten i tank	Vardagar kl. 7-6: 3 750 kr Jourtid och helgdagar: 5 000 kr	Vardagar kl. 7-16: 4 375 kr. Jourtid och helgdagar: 5 625 kr	
Avgift vid schaktning på allmän plats	År 1 - 5 ggr självkostnad (beläggning-såret) År 2 - 4 ggr självkostnad År 3 - 2 ggr självkostnad År 4 - 1 ggr självkostnad. Administrativ avgift - 1 500 kr Avgift om 5 000 kr om schaktillstånd ej lämnats in vid påbörjat arbete.	År 1 - 5 ggr självkostnad (beläggning-såret) År 2 - 4 ggr självkostnad År 3 - 3 ggr självkostnad År 4 - 2 ggr självkostnad Administrativ avgift - 1 750 kr Avgift om 8 000 kr om schaktillstånd ej godkänts vid påbörjat arbete. Därefter 250 kr/dag tills schaktillstånd är godkänt.	
Trafikanordningsplan	1 500 kr/ansökan 5 000 kr om trafikanordningsplan ej lämnats in vid påbörjat arbete.	1 750 kr/ansökan 8 000 kr om trafikanordningsplan ej lämnats in vid påbörjat arbete. Därefter 250 kr/dag tills trafikanordningsplan är godkänd.	

## Intäkter från taxor och avgifter

Verksamhetsområde	Utfall 2023	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025
VA	79,0	84,2	84,2	92,0
Avfall	38,9	41,8	41,8	44,2
<b>Summa (mnkr)</b>	<b>117,9</b>	<b>126,0</b>	<b>126,0</b>	<b>136,2</b>